

ธนาคารแห่งประเทศไทย

PAYMENT SYSTEMS REPORT

รายงานระบบการชำระเงิน

2553

รายงานระบบการชำระหนี้ 2553

มิถุนายน 2554

สรุป สถิติที่สำคัญในปี 2553

จำนวนประชากรทั้งหมด	63.9	ล้านคน
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน	10,102.9	พันล้านบาท

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน 10 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
- จำนวนเลขหมายผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 114 เลขหมาย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

• ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 17 แห่ง	5,961	สาขา
• สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 แห่ง	15	สาขา
• สถาบันการเงินพิเศษของรัฐ	2002	สาขา
• ไปรษณีย์	1,281	สาขา
• จำนวนเครื่องเอทีเอ็ม	44,468	เครื่อง
• จำนวนเครื่อง EFTPOS	287,151	เครื่อง
• จำนวนบัตรเครดิต	14,196,173	ใบ
• จำนวนบัตรเดบิต	34,130,520	ใบ
• จำนวนบัตรเอทีเอ็ม	20,991,627	ใบ
• ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2553	14,671	บาท/คน
• ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร ¹	2	ฉบับ/คน/ปี
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิต เฉลี่ยต่อเดือน ²	3,764	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเอทีเอ็ม เฉลี่ยต่อเดือน	6,767	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน ³	74	บาทต่อบัตร
• มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน	9,165	บาทต่อบัตร

¹ ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร หมายถึงรวมถึงการใช้เช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

² เฉพาะการใช้บัตรเครดิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

³ เฉพาะการใช้บัตรเดบิตที่ออกในประเทศไทยซื้อสินค้าและบริการผ่านเครื่อง EFTPOS ในประเทศไทยและต่างประเทศ

สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรส.)

04

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างระบบการชำระเงิน ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของระบบการเงินของประเทศให้มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงปลอดภัย อันจะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน

ในปีที่ผ่านมา กรช. ได้พิจารณานโยบายสำคัญเกี่ยวกับระบบการชำระเงิน รวมถึงผลักดันโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ เช่น การปรับค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินที่ส่งเสริมการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาคธุรกิจแทนการใช้เช็ค การปรับลดค่าธรรมเนียมบริการเอทีเอ็มข้ามจังหวัด เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด การพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คให้มีต้นทุนต่ำลงและรวดเร็วมากขึ้น โดยการใช้ภาพถ่ายเช็คแทนการแลกเปลี่ยนตัวเช็ค เป็นต้น

การผลักดันโครงการดังกล่าวเพื่อให้ระบบการชำระเงินมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติประเทศอย่างใดก็ได้ ระบบการชำระเงินของไทย ยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายใน 4 ประการด้วยกัน

ประการแรก คือ การลดการใช้เงินสด เนื่องจากการใช้เงินสดนั้นมีต้นทุนในการบริหารจัดการอยู่มาก ในปัจจุบันประเทศไทยยังมีการใช้เงินสดในสัดส่วนที่สูง กรช. จึงมีกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการใช้สื่อการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีประสิทธิภาพและประหยัดมากกว่า โดยในระยะแรกจะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตในการชำระค่าสินค้าแทนการใช้เงินสด โดย กรช. เห็นควรให้มีการพัฒนาระบบประมวลผลรายการบัตรในประเทศแทนการใช้เครือข่ายของต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนของธนาคารและร้านค้าที่รับบัตร รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้เกิดการใช้บัตรเดบิตมากขึ้น

การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ถือเป็นความท้าทายลำดับถัดมา โดยในปัจจุบันระบบการชำระเงินของไทยยังมีลักษณะกระจายการให้บริการ สถาบันผู้ให้บริการชำระเงินต่างมุ่งพัฒนาระบบบนพื้นฐานของแต่ละสถาบัน ซึ่งนอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการเชื่อมโยงระบบในอนาคตแล้ว ยังเกิดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน และไม่ก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) ด้วย จึงจำเป็นต้องผลักดันให้มีการพัฒนาระบบที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เช่น การเชื่อมโยงในกลุ่มอาเซียน

ความท้าทายลำดับที่สามคือ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านบริการชำระเงินให้ตอบรับกับความต้องการของผู้บริโภค และสอดคล้องกับรูปแบบทางธุรกิจที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการออกแบบนวัตกรรมทางการชำระเงิน ควรจะอยู่บนพื้นฐานของการใช้มาตรฐานกลาง เพื่อให้เอื้อต่อการเชื่อมโยงและใช้งานร่วมกันได้อย่างแพร่หลาย รวมทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาให้บริการโดยง่าย เป็นกลไกให้เกิดการแข่งขันทั้งทางด้านราคาและประสิทธิภาพต่อไป

สำหรับความท้าทายลำดับสุดท้าย คือการสร้างเชื่อมั่นในการใช้บริการชำระเงิน เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต หลอกหลวงประชาชน ได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชน

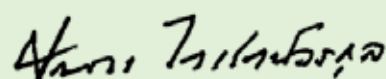
พอสมควร จึงจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการรักษาความปลอดภัย ในขณะเดียวกันสถาบันที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพัฒนาให้มีระบบการตรวจสอบและสร้างมาตรการป้องกันอย่างเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพและความประหยัดในแง่ของการลงทุน

ในการจัดการกับความท้าทายทั้ง 4 ประการดังกล่าว ในปี 2554 กรท. ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2557 (Payment System Roadmap 2014) เพื่อให้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินระหว่างปี 2554 - 2557 ทั้งนี้ การกำหนดแผนดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 (Financial Sector Master Plan: Phase II) ซึ่งมีนโยบายหลัก 3 ประการด้วยกันคือการลดต้นทุนของระบบ การส่งเสริมการแข่งขันและการเข้าถึงบริการทางการเงิน รวมถึงการส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานทางการเงิน

ทั้งนี้ ในการดำเนินนโยบายระบบการชำระเงิน จะให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันผู้ให้บริการชำระเงิน โดยนอกเหนือไปจากการขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันผลักดันให้ระบบการชำระเงินของไทยมีการพัฒนาไปในทิศทางที่วางไว้แล้ว กรท. ยังจะพิจารณาถึงมาตรการและแรงจูงใจที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้โครงการต่าง ๆ มีความคืบหน้าเป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนั้น ธปท. ได้มีการจัดกลุ่มงานใหม่ของด้านเสถียรภาพการเงิน และด้านบริหาร โดยปรับเปลี่ยนงานด้านนโยบายระบบการชำระเงินให้มารวมอยู่กับงานด้านนโยบายสถาบันการเงิน ทั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ทำงานกำหนดนโยบาย กำกับดูแลสถาบันการเงินและระบบการชำระเงิน รวมอยู่ภายใต้งานเดียวกัน ทำให้การดำเนินนโยบายในด้านต่าง ๆ ของ ธปท. เป็นไปอย่างมีเอกภาพ มีความชัดเจนในการผลักดันนโยบายให้เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล รวมถึงยังนับเป็นการรวมศูนย์การติดต่อของสถาบันการเงินและบุคคลภายนอกกับ ธปท. ไว้ที่เดียวกัน

ท้ายที่สุดนี้ ในนามของประธาน กรท. ผมรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบการชำระเงินของไทย และรู้สึกขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ได้ทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ให้ความร่วมมือ และสนับสนุน ผลักดันให้โครงการต่าง ๆ เดินหน้าไปได้ด้วยดีตลอดมา ผมเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า ด้วยความตั้งใจมุ่งมั่นของทุกภาคฝ่าย จะได้ร่วมกันทำให้ระบบการชำระเงินของประเทศเรามีประสิทธิภาพมั่นคงปลอดภัย และเป็นไปตามมาตรฐานสากล

(นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล)

ประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

5 เมษายน 2554

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.)

06

ประธานกรรมการ

นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล

ผู้ว่าการ

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.) เพื่อกำหนดและติดตามการดำเนินการตามนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน

รองประธานกรรมการ

นายเกริก วณิกกุล

รองผู้ว่าการ

ด้านเสถียรภาพสถาบันการเงิน

กรรมการ

1. นางสาวดา กิระกุล

รองผู้ว่าการ

ด้านบริหาร

กรรมการ

2. นายชาติศิริ โสภณพนิช
ประธานสมาคมธนาคารไทย

3. นายสมเกียรติ อนุราชกูร์
รองประธานกรรมการ
คณะกรรมการหอการค้าไทย

4. นางสาวสุทธิดีรัตน์ รัตนชาติ
รองอธิบดี กรมบัญชีกลาง

5. นางสาวเสวณี สุวรรณชีพ
กรรมการ
คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

เลขาธิการ

6. นางสาวพิมพ์ภา ทวารายุศม์
ผู้ช่วยผู้ว่าการ
สายนโยบายสถาบันการเงิน

สารบัญ

08	สรุปสถิติที่สำคัญในปี 2553	2
	สารจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	4
	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	6
	สารบัญ	8
	สารบัญกรอบ	11
	สารบัญภาพ	12
	สารบัญตาราง	13

1. นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน 14

1.1	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	16
1.1.1	ระบบเพื่อรองรับการชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศ (Local Switching)	16
1.1.2	มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)	17
1.1.3	มาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Card Standard: NPCCS)	18
1.1.4	แนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผิดพลาด	19
1.2	การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน	19
1.3	ระบบการชำระเงินที่ ธปท. ให้บริการ	22
1.3.1	ระบบบาทเน็ต (BAHTNET - Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network)	22

1.3.2 ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)	27	019
1.3.3 การดำเนินการในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเดือนพฤษภาคม 2553	32	
1.4 การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ	33	
1.4.1 การลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมการแลกเปลี่ยนเงินบาท กับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX settlement risk)	33	
1.4.2 โครงการ ASEANPay	36	
1.5 การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	36	
1.5.1 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์	36	
1.5.2 การประสานงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	40	

2. ทิศทางการพัฒนาระบบการชำระเงินในอนาคต 41

2.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2557 (Payment Systems Roadmap 2014)	41
2.2 ความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ	41

3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน 43

3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	43
3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์	43
3.1.2 เครื่อง ATM/ADM และ EFTPOS	44
3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	45
3.1.4 ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	46

สารบัญ

10

3.2	ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ	47
3.2.1	การใช้เงินสด	47
3.2.2	ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง	51
3.2.3	ระบบการหักบัญชีเช็ค	54
3.2.4	ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า	57
3.2.5	บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน	59
3.2.6	บัตรพลาสติก	63
3.2.7	ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	66
3.2.8	บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	67
3.3	การโอนเงินและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	69
3.4	รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	69

4. อภิธานศัพท์และคำย่อ	71
------------------------	----

5. บรรณานุกรม	73
---------------	----

6. ตารางสถิติ	74
---------------	----

7. หมายเหตุประกอบตาราง	93
------------------------	----

สารบัญกรอบ

11

กรอบที่

1	แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (Payment Systems Roadmap)	14
2	ประโยชน์บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment)	21
3	หลักการของ Zero Hour Rule และ Finality	24
4	การใช้เช็คที่มีตราประทับในระบบ ICAS	28
5	กฎหมายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับระบบ ICAS	30
6	ความเสี่ยงด้าน FX Settlement Risk	33
7	CLS Bank International (CLS Bank)	34
8	พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการ การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551	38
9	ASEAN Economic Community	42
10	ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน	61
11	การควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์	68

สารบัญ

1|2

สารบัญภาพ

ภาพที่

1	จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะและไปรษณีย์	43
2	จำนวนเครื่องเอทีเอ็มและจำนวนเครื่อง EFTPOS	44
3	จำนวนบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต	45
4	สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินและบริษัทบัตรเครดิต ปี 2553	46
5	จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่	46
6	ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP, Narrow Money และ Broad Money	48
7	องค์ประกอบของเงินสดในมือ	48
8	องค์ประกอบของปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money)	49
9	เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ	50
10	เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ	50
11	มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2553	53
12	ปริมาณรายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต	53
13	มูลค่ารายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต	54
14	ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคาร	55
15	มูลค่าเช็คระหว่างธนาคาร	56
16	ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ	56
17	ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า	58
18	สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ ITMX Bulk Payment	58
19	สัดส่วนปริมาณธุรกรรมการชำระ Bill Payment ผ่านธนาคารและ Non-bank ปี 2553	62

20	สัดส่วนมูลค่าการชำระ Bill Payment ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2553	62	13
21	จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2553	63	
22	มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2553	64	
23	สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเดบิต ปี 2553	64	
24	สัดส่วนธุรกรรมผ่านบัตรเอทีเอ็ม ปี 2553	65	
25	สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ ปี 2553	67	
26	จำนวนรายการและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์	69	
27	รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	69	
28	รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่าง ๆ ในปี 2553	70	

สารบัญตาราง

ตารางที่

1	สรุปการปรับค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของสมาคมธนาคารไทย และธนาคารแห่งประเทศไทย	20
2	ปริมาณเงินสดและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)	47
3	ธุรกรรมการใช้บัตรของธนาคารพาณิชย์ ปี 2553	66

ธปท. ตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพของระบบการชำระเงิน โดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) เพื่อกำหนดนโยบายเกี่ยวกับระบบการชำระเงินที่ ธปท. กำกับดูแลและระบบการหักบัญชีระหว่างสถาบันการเงิน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยตลอดจนดำเนินไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามการดำเนินงานของ ธปท. ในการจัดตั้งหรือสนับสนุนการจัดตั้งระบบการชำระเงิน

เพื่อให้การพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศไทยมีความชัดเจน สอดคล้องกับพัฒนาการของเทคโนโลยีและตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ กรช. ได้ให้ความเห็นชอบให้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน หรือ Payment Systems Roadmap ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินระยะปานกลางถึงระยะยาว ที่มีแผนงานดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบการชำระเงินอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงสามารถกำหนดแนวทางดำเนินธุรกิจของตนให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ดังกล่าว

กรอบที่ 1: แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน (Payment Systems Roadmap)

ที่ผ่านมา ธปท. ได้จัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน มาแล้ว 2 ฉบับ คือ

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2547 (Payment Systems Roadmap 2004)

ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาในช่วงปี 2545 - 2547 โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการวางรากฐานที่สำคัญของระบบการชำระเงิน ประกอบด้วยแผนหลัก คือ

- 1) การสร้างเวทีความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน
- 2) การรวบรวมข้อมูลสถิติด้านการชำระเงินของประเทศ
- 3) การยกร่างกฎหมายเพื่อกำกับดูแลระบบการชำระเงิน
- 4) การกำหนดโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานด้านการชำระเงิน และ
- 5) การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศ

ผลการดำเนินงานที่สำคัญของแผนพัฒนาระบบการชำระเงินดังกล่าว ได้แก่ การออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์ เสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ การจัดตั้งบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (National ITMX) ที่ธนาคารพาณิชย์ร่วมกันจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นผู้พัฒนาและให้บริการระบบการชำระเงินระหว่างธนาคาร เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มการเชื่อมโยงของบริการชำระเงินระบบต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและความปลอดภัย นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดมาตรฐานบาร์โค้ดสำหรับการชำระเงินที่ใช้กับเอกสารการชำระเงิน เช่น ใบแจ้งหนี้ค่าไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ฯ และการพัฒนาโครงการ ASEANPay เพื่อสนับสนุนการใช้บริการเอทีเอ็มระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชีย

แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 (Payment Systems Roadmap 2010)

การจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความร่วมมือระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ในการผลักดันให้มีการใช้ระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ด้วยบริการที่มีประสิทธิภาพ มั่นคงปลอดภัย และค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรม

ธปท. ได้เริ่มจัดทำแผนดังกล่าวตั้งแต่ปี 2549 โดยหารือร่วมกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในระบบการชำระเงิน ได้แก่ กลุ่มสถาบันการเงิน กลุ่มธุรกิจการค้า กลุ่มนักวิชาการอิสระ และหน่วยงานด้านกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อการพัฒนาระบบการชำระเงิน กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนงานดำเนินการในด้านต่าง ๆ และจัดตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น สมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ กรมสรรพากร กรมบัญชีกลาง กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต เป็นต้น

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

16

ภายใต้แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553 (Payment Systems Roadmap 2010) ธปท. ได้ดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบการชำระเงินในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกฎหมาย เทคโนโลยี การจัดการความเสี่ยง ฯลฯ การดำเนินงานภายใต้แผนกลยุทธ์ รวมทั้งการพัฒนาระบบการชำระเงินสำคัญที่ ธปท. ให้บริการ และการกำกับดูแลผู้ให้บริการ สรุปได้ดังนี้

1.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

1.1.1 ระบบเพื่อรองรับการชำระเงินค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่ออกและใช้จ่ายภายในประเทศ (Local Switching)

กรช. เห็นชอบแนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริโภคใช้บริการด้วยบัตรอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เงินสดได้มากขึ้น จึงได้ผลักดันการพัฒนาระบบ Local Switching เพื่อรองรับการใช้บัตรที่ออกและชำระเงินในประเทศ เพื่อลดการพึ่งพาการใช้เครือข่ายบัตรของต่างประเทศ และ

ลดต้นทุนของสถาบันการเงินและร้านค้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ในการชำระค่าสินค้าและบริการ เช่น ค่าบริการที่ต้องจ่ายให้ผู้ให้บริการเครือข่ายต่างประเทศ ต้นทุนการจัดการเงินสด เป็นต้น

โดยในปี 2553 ธปท. ร่วมกับคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากธนาคารพาณิชย์ ภาคธุรกิจ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการรักษาความปลอดภัย ต้นทุนที่ประหยัดได้ ประเด็นด้านกฎหมาย และติดตามความคืบหน้าการพัฒนาระบบของบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ Local Switching Center

สำหรับแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป ธปท. และคณะทำงานจะจัดทำแนวนโยบายและแผนการพัฒนาระบบให้สามารถพร้อมใช้งาน และกำหนดโครงสร้างค่าธรรมเนียมที่เหมาะสมสะท้อนต้นทุนที่ต่ำลงและเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดแผนส่งเสริมการใช้บัตรทดแทนเงินสด อาทิ การให้สิทธิประโยชน์ทางการภาษีแก่ร้านค้าและผู้ถือบัตร และผลักดันให้มีการออกบัตร local brand ซึ่งเป็นบัตรที่ออกในประเทศเพื่อใช้กับระบบ Local Switching

1.1.2 มาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Message Standard)

กรช. เห็นชอบให้มีการพัฒนามาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงาน ผู้ใช้บริการกับสถาบันการเงิน ให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันได้ง่ายโดยใช้ข้อมูลชำระเงินที่มีมาตรฐานเดียวกัน จากที่ในปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ มีการใช้รูปแบบข้อมูลที่หลากหลายแตกต่างกัน การใช้มาตรฐานข้อความจะช่วยลดต้นทุนและภาระในการจัดการข้อมูล และเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมของผู้ใช้บริการ

ในช่วงที่ผ่านมา ธปท. ได้ว่าจ้างศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) จัดทำร่างมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับมาตรฐาน ISO 20022 และ พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

18

สำหรับบริการชำระเงิน 6 ประเภท ได้แก่ การโอนเงินเข้าบัญชีภายในธนาคารเดียวกัน (Direct Credit) การหักเงินจากบัญชีภายในธนาคารเดียวกัน (Direct Debit) การออกเช็ค (Cheque Direct) การโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคาร (ITMX Bulk Payment) การโอนเงินมูลค่าสูงผ่านระบบ BAHTNET และการชำระเงินระหว่างประเทศ (International Payment) โดยมีการหารือและรับฟังความเห็นจากภาคธุรกิจและสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดให้มีการลงนามบันทึกความตกลงร่วม (Memorandum of Understanding: MOU) ร่วมกับหน่วยงานภาคธุรกิจและสถาบันการเงิน จำนวน 18 หน่วยงาน เพื่อเข้าร่วมโครงการนำร่องการใช้จ่ายมาตรฐานกลางข้อความและดำเนินการตามแผนส่งเสริมการใช้จ่ายมาตรฐานกลางข้อความการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ในช่วงปี 2554 - 2555

1.1.3 มาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Card Standard: NPCS)

กรท. เห็นชอบแนวทางการส่งเสริมการให้บริการชำระเงินด้วยเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบเปิด เพื่อให้ผู้ให้บริการแต่ละรายสามารถเชื่อมโยงการให้บริการระหว่างกันได้ (e-Money open loop) ด้วยการกำหนดให้มีมาตรฐานกลางสำหรับการเชื่อมโยงการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ InterOP SAM (Interoperable Security Access Module) และกำหนดมาตรฐานกลางสำหรับการออกบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (National Payment Card Standard: NPCS) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ให้บริการรายใหม่ มาตรฐานบัตรดังกล่าวจะประกอบด้วยโครงสร้างข้อมูลบนบัตรที่มีความยืดหยุ่นเพื่อรองรับการใช้งานลักษณะต่างๆ สามารถเชื่อมโยงการรับ-ส่งข้อมูลระหว่างระบบของผู้ให้บริการรายอื่น ๆ และสอดคล้องตามมาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้บริการสามารถใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ได้สะดวกและกว้างขวางมากขึ้น โดยมาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์จะครอบคลุมบริการบัตรเดบิตที่ออกใช้ภายในประเทศ (Local debit card scheme) และบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ชำระล่วงหน้า (e-Money prepaid card)

ในปี 2553 ธปท. ได้จัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการกำหนดมาตรฐานบัตรอิเล็กทรอนิกส์ NPCS และพัฒนาระบบต้นแบบ InterOP SAM ตามขอบเขตงานที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะทำงานด้าน e-Money นอกจากนี้ ธปท. ได้หารือร่วมกับคณะทำงานเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการจัดตั้ง Central Clearing House และโครงสร้างค่าธรรมเนียม เพื่อรองรับการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์แบบเปิดด้วย

1.1.4 แนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผิดพลาด

กรข. ได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผิดพลาดซึ่ง ธปท. ร่วมกับธนาคารพาณิชย์จัดทำขึ้นเพื่อให้ธนาคารต่าง ๆ มีมาตรฐานเดียวกันในการแก้ไขปัญหาให้ลูกค้ากรณีที่เกิดการโอนเงินระหว่างธนาคารที่ผู้โอนเงินและผู้รับเงินมีบัญชีอยู่ต่างธนาคารกัน ผิดพลาด เพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาให้แก่ลูกค้าได้รวดเร็วขึ้น อันจะช่วยลดข้อโต้แย้งและข้อร้องเรียนที่ลูกค้ามีต่อธนาคาร

แนวปฏิบัติฯ ดังกล่าวครอบคลุมบริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร ทั้งที่เป็นการโอนเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็ม เคาน์เตอร์ธนาคาร อินเทอร์เน็ต และการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้าตามคำสั่งของผู้โอนเงิน (Bulk Payment - Credit Transfer) ตลอดจนการฝากเงินข้ามธนาคารผ่านเครื่องรับฝากเงินอัตโนมัติ ทั้งกรณีข้อผิดพลาดที่เกิดจากลูกค้าผู้โอน และกรณีข้อผิดพลาดที่เกิดจากพนักงานธนาคารผู้โอน เช่น การกรอกข้อมูลหรือการบันทึกเลขที่บัญชีผู้รับโอน หรือจำนวนเงินไม่ถูกต้อง เป็นต้น

ทั้งนี้ ธปท. ได้ส่งมอบแนวปฏิบัติฯ ที่ได้รับความเห็นชอบจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ให้กับสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจเพื่อพิจารณานำไปใช้งานต่อไปตั้งแต่เดือนมีนาคม 2553

1.2 การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงิน

ธปท. ได้หารือกับสมาคมธนาคารไทย เพื่อพิจารณาแนวทางปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการ เพื่อให้มีโครงสร้างค่าธรรมเนียมที่เป็นธรรมและเหมาะสม เพื่อลดภาระและต้นทุนการดำเนินงานของผู้ประกอบการ และผู้บริโภค รวมทั้งส่งเสริมให้มีการใช้การชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เงินสดและเช็คที่มีต้นทุนสูง

จากการหารือร่วมกันส่งผลให้มีการปรับค่าธรรมเนียมของบริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (ITMX Bulk Payment - Credit Next Day) ซึ่งได้เริ่มใช้โครงสร้างค่าธรรมเนียมใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2553 และการปรับลดค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินผ่านเครื่องเอทีเอ็มของธนาคารพาณิชย์ จะเริ่มทยอยใช้ในไตรมาสแรกและไตรมาสที่สองของปี 2554 เป็นต้นไป

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

210 ตารางที่ 1: สรุปการปรับค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของสมาคมธนาคารไทยและธนาคารแห่งประเทศไทย

ค่าธรรมเนียมปัจจุบัน	ค่าธรรมเนียมใหม่	กำหนดการเริ่มใช้
1. บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร ครั้งละหลายรายการ (NITMX Bulk Payment - Credit Next Day) - การโอนเงินไม่เกิน 100,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 12 บาท - การโอนเงินเกินกว่า 100,000 ถึง 500,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 40 บาท - การโอนเงินเกินกว่า 500,000 ถึง 2,000,000 บาท คิดค่าธรรมเนียม 100 บาท	อัตราเดียวไม่เกิน 12 บาท ต่อรายการ (โอนเงินได้ไม่เกิน 2,000,000 บาท/รายการ)	15 ธันวาคม 2553
2. การโอนเงินในธนาคารเดียวกันข้ามเขต ธ.พ. ส่วนใหญ่คิดหนึ่งละ 10 บาท (ขั้นต่ำ 10 บาท สูงสุดไม่เกิน 1,000 บาท) + ค่าบริการ 10 บาท	ฟรีครั้งแรกของเดือน ครั้งต่อไปไม่เกิน 15 บาท/รายการ	ภายใน 31 มีนาคม 2554
3. การถอนเงินในธนาคารเดียวกันข้ามเขต ธ.พ. ส่วนใหญ่คิดหนึ่งละ 10 บาท (ขั้นต่ำ 10 บาท สูงสุดไม่เกิน 1,000 บาท) + ค่าบริการ 10 บาท	ไม่เกิน 15 บาท/รายการ	ภายใน 31 มีนาคม 2554
4. การถอนเงิน/ถามยอดผ่าน ATM ต่างธนาคาร ในจังหวัดเดียวกัน <u>กรุงเทพฯ</u> • ฟรี 4 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป ไม่เกิน 5 บาท/รายการ <u>ต่างจังหวัด</u> • ขั้นต่ำ 20 - 25 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 5 บาท/รายการ	ฟรี 4 ครั้ง/เดือน และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป* เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ อัตราเดียวกันทั้งใน กทม. และจังหวัดอื่น	ภายใน 30 มิถุนายน 2554
5. การถอนเงินผ่าน ATM ต่างธนาคารข้ามเขต ธ.พ. ส่วนใหญ่คิดหนึ่งละ 10 บาท ขั้นต่ำ 20 - 25 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 5 บาท/รายการ	ไม่เกิน 20 บาท/รายการ และตั้งแต่ครั้งที่ 5 เป็นต้นไป* เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ	ภายใน 30 มิถุนายน 2554

* การคิดค่าธรรมเนียมสำหรับรายการครั้งที่ 5 เป็นต้นไป เพิ่มอีกไม่เกิน 10 บาท/รายการ ในข้อ 4 และ 5 จะนับจำนวนครั้งการถอนเงิน/ถามยอดผ่าน ATM ต่างธนาคาร รวมกันทั้งการทำรายการในจังหวัดเดียวกัน (ตามข้อ 4) และข้ามจังหวัด/เขตสำนักหักบัญชี (ตามข้อ 5)

นอกจากนี้ ธปท. ได้จัดทำตารางเปรียบเทียบค่าธรรมเนียมบริการด้านการเงินและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของ ธปท. เพื่อเป็นช่องทางให้ผู้ใช้บริการสามารถเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล แต่ละรายเรียกเก็บจากลูกค้าทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบค่าธรรมเนียมเบื้องต้นสำหรับการประกอบการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

ธปท. ยังได้จัดทำมัลติมีเดียเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านระบบการชำระเงินผ่านทางเว็บไซต์ของ ธปท. เพื่อให้หน่วยงาน ตลอดจนบุคคลทั่วไป นักเรียน นักศึกษา สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับบริการการชำระเงินรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและเข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้สามารถเลือกใช้บริการได้อย่างเหมาะสม

กรอบที่ 2: ประโยชน์บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment)

บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารครั้งละหลายรายการ (Bulk Payment System) หรือที่รู้จักกันในชื่อบริการเดิมว่า SMART เป็นระบบที่ใช้ในการโอนเงินที่มีข้อตกลงล่วงหน้าจากบัญชีเงินฝากลูกค้าของธนาคารหนึ่งไปยังบัญชีเงินฝากลูกค้าที่อยู่ต่างธนาคารได้ทั่วประเทศ โดยมักเป็นการส่งโอนเงินครั้งละหลายรายการพร้อมกัน เช่น การโอนเงินเดือน เข้าบัญชีพนักงาน การโอนค่าสินค้าให้กับผู้จำหน่ายสินค้า และการจ่ายเงินปันผลของบริษัทเข้าบัญชีผู้ถือหุ้น เป็นต้น

บริการ Bulk Payment System ดำเนินการโดยบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด (NITMX) ซึ่งเป็นบริษัทเอกชนที่ถือหุ้นโดยธนาคารพาณิชย์ไทย 11 แห่ง และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปัจจุบันมีการให้บริการ 2 รูปแบบ ได้แก่ การโอนเงินที่ผู้รับจะได้รับเงินเข้าบัญชีในวันทำการถัดไปนับจากวันที่ธนาคารส่งรายการโอนเงิน (ITMX Bulk Payment Credit Next Day) และการโอนเงินที่ผู้รับจะได้รับเงินในวันเดียวกับที่ธนาคารส่งรายการโอนเงิน (ITMX Bulk Payment Credit Same Day) (รายชื่อธนาคารที่เข้าร่วมในระบบดังกล่าวสามารถเรียกดูได้จากเว็บไซต์ของบริษัท: www.itmx.co.th)

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

22

บริการโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารแบบ Bulk Payment มีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในหลายประการ ดังนี้

- ไม่ต้องเปิดบัญชีกับธนาคารหลายแห่ง สะดวกในการบริหารเงิน
- เพิ่มความสะดวกให้กับผู้รับเงินที่ไม่จำเป็นต้องมีบัญชีธนาคารเดียวกับผู้โอนเงิน
- การโอนเงินมีผลถูกต้องแน่นอน ตรงเวลา มีความปลอดภัย
- ค่าธรรมเนียมอัตราเดียวทั่วประเทศ ซึ่งอาจถูกกว่าค่าธรรมเนียมการโอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน โดยเฉพาะกรณีโอนเงินข้ามจังหวัด
- สามารถส่งคำสั่งโอนเงินล่วงหน้าได้ ช่วยลดงานเอกสาร เช่น การเขียนเช็ค การตรวจนับเงินสด ลดความผิดพลาดของพนักงานจากการลืมโอนเงิน

1.3 ระบบการชำระเงินที่ ธปท. ให้บริการ

1.3.1 ระบบบาทเน็ต (BAHTNET – Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network)

เป็นเครือข่ายการโอนเงินมูลค่าสูงทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ ธปท. ได้พัฒนาและให้บริการเพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการชำระดุลระหว่างสถาบัน ให้การชำระเงินมีความรวดเร็ว ปลอดภัย และเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินที่รองรับการโอนเงินระหว่างสถาบันในลักษณะ Real Time Gross Settlement บริการหลักที่ให้บริการประกอบด้วย การโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม รวมถึงการรับส่งข้อความระหว่างสถาบัน

สำหรับการดำเนินการของ ธปท. เกี่ยวกับระบบบาทเน็ตในปี 2553 มี ดังนี้

1) ระบบบริการด้านการเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์

(BOT-Electronic Financial Service: BOT-EFS)

ธปท. อยู่ระหว่างดำเนินการพัฒนาระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสถาปัตยกรรมของระบบบริการด้านการเงินให้มีความทันสมัย ครอบคลุมบริการด้านการเงินทั้งหมดของ ธปท. ซึ่งประกอบด้วย ระบบเงินฝากและตราสารหนี้ ระบบบาทเน็ต และระบบบริการด้านการเงินอื่น ๆ รวมทั้งปรับปรุงระบบการชำระเงินให้มีความยืดหยุ่นและคล่องตัว สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับธุรกรรมรูปแบบใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกรรมทางการเงินมีความถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

ในปี 2553 ธปท. ได้กำหนดรายละเอียดความต้องการทางธุรกิจ (business requirement) เตรียมการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อออกแบบสถาปัตยกรรมซอฟต์แวร์ กำหนดฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ และจะเริ่มพัฒนาระบบบาทเน็ตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบริการด้านการเงินในปี 2554 โดยคาดว่าจะเริ่มให้บริการได้ใน ปี 2555

- 2) มาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS)

ธปท. ได้กำหนดหลักการของมาตรการจัดการความเสี่ยงจากการชำระดุลสุทธิพร้อมกันหลายฝ่ายในระบบบาทเน็ต (Securities Requirement for Settlement: SRS) ซึ่งสถาบันการเงินต้องดำรงตราสารหนี้ตามเกณฑ์ที่ ธปท. กำหนด เพื่อลดโอกาสที่สถาบันการเงินจะชำระยอดขาดดุลของธุรกรรมการชำระเงินแบบ Net Settlement ไม่ได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่รับสภาพคล่องจากการชำระดุล โดย ธปท. ได้หารือร่วมกับสถาบันการเงิน ผู้ให้บริการบาทเน็ต รวมถึงสถาบันภายนอกได้แก่ บริษัท สำนักหักบัญชี (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ซึ่งทำหน้าที่เป็นสถาบันผู้ส่งคำสั่ง เพื่อพิจารณากำหนดหลักการให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ให้บริการบาทเน็ต และสามารถควบคุมความเสี่ยงที่อาจเกิดต่อระบบการชำระเงินและระบบสถาบันการเงินของประเทศโดยรวม

- 3) การร่างกฎหมายรองรับ Payment Finality และการไม่บังคับกฎ Zero Hour Rule ในช่วงที่ผ่านมา ธปท. อยู่ระหว่างเตรียมนำเสนอคณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้มีการกำหนดผลสมบูรณ์ของการโอนเงินที่เป็นอันสิ้นสุดไม่สามารถเพิกถอนได้ (Payment Finality) และการยกเว้นมิให้นำกฎ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงินที่ได้ดำเนินการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญยิ่งยวด ซึ่งจะทำให้ระบบบาทเน็ตสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งเพื่อป้องกันกรณีที่สมาชิกระบบบาทเน็ตถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ซึ่งมีโอกาสที่ธุรกรรมการโอนเงินที่ดำเนินการสำเร็จไปแล้วอาจเป็นโมฆะ และจากการหารือกับเลขานุการคณะอนุกรรมการร่างพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มีความเห็น

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

24

เกี่ยวกับการปรับแก้กฎหมายดังกล่าวเป็น 2 แนวทาง คือ 1) การเสนอปรับแก้กฎหมายล้มละลายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ธปท. และ 2) การยกร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นเป็นการเฉพาะว่าด้วยการดำเนินการกับคำสั่งโอนเงินที่กระทำการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญยิ่งยวด ให้มีผลสมบูรณ์และเป็นอันสิ้นสุด (Payment Finality)

เนื่องจากการแก้ไขพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จะมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างและหลักการของกฎหมายหลายประการ และขณะนี้ได้ยกวางไปเพียงบางส่วนเท่านั้น กรรช. จึงพิจารณาเห็นว่าการดำเนินการตามแนวทางที่ 2 น่าจะเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากกว่า และคณะทำงานจัดทำร่างกฎหมายระบบการชำระเงิน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสมาคมธนาคารไทย สมาคมธนาคารนานาชาติ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ได้ร่วมกันยกร่างกฎหมายดังกล่าวเสร็จแล้ว โดย ธปท. จะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันการออกกฎหมายดังกล่าวต่อไป

กรอบที่ 3: หลักการของ Zero Hour Rule และ Finality

Zero Hour Rule ตามคำนิยามของธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements: BIS) หมายถึง “A provision in the insolvency law of some countries whereby the transactions of a closed institution that have taken place after midnight on the date the institution is ordered closed may be retroactively rendered ineffective.”

ตามกฎหมายดังกล่าวหมายความว่า เมื่อศาลมีคำสั่งให้สถาบันใดล้มละลาย ให้ถือว่าคำสั่งให้ล้มละลายนั้นมีผลตั้งแต่วันที่แรกของวันที่ศาลมีคำสั่งล้มละลาย ผลที่เกิดขึ้นก็คือนิติกรรมใดที่สถาบันได้ทำสำเร็จลุล่วงไปแล้วตั้งแต่เวลาหลังเที่ยงคืนซึ่งเป็นวันที่แรกของวันที่ศาลสั่งล้มละลายจนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายจะเป็นอันเสียเปล่าไป และหากมีเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นเกิดขึ้นในระบบการชำระเงิน จะทำให้คำสั่งโอนเงินใด ๆ

ที่สมาชิกระบบการชำระเงินได้ทำสำเร็จไปแล้วตั้งแต่เวลาที่เปิดทำการระบบการชำระเงิน นั้น จนถึงเวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลายจริงเป็นอันเสียเปล่าไปเช่นกัน ซึ่งย่อมจะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อระบบการชำระเงินเป็นลูกโซ่ (systemic risk) ดังนั้นจึงควรมีบทบัญญัติที่ชัดเจนเพื่อกำหนดการยกเว้นมิให้นำกฎ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงินที่ได้ดำเนินการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญยิ่งยวดที่ได้ดำเนินการโดยมีผลสำเร็จสมบูรณ์แล้ว

Finality ตามคำนิยามของ BIS นั้น จะหมายถึง irrevocable and unconditional กล่าวคือ เมื่อคำสั่งโอนเงินหรือคำสั่งชำระดุลการหักบัญชีที่ได้ดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงแล้ว คำสั่งนั้นจะต้องมีผลสมบูรณ์โดยปราศจากเงื่อนไข (unconditional) และไม่สามารถเพิกถอนรายการได้ (irrevocable)

ในการประเมินระบบบาทเนตตามมาตรฐานสากลในโครงการ Financial Sector Assessment Program (FSAP) เมื่อปี 2550 ผู้เชี่ยวชาญจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ซึ่งเป็นผู้ประเมินระบบ ได้ให้ความเห็นในหัวข้อ Core Principle I ที่ว่า “ระบบการชำระเงินควรมีกฎหมายรองรับ” ว่า “การปฏิบัติการของระบบบาทเนต และการโอนเงินผ่านระบบดังกล่าวมีกฎหมายรองรับที่ดีพอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีความไม่ชัดเจนว่าเมื่อสมาชิกในระบบเกิดการล้มละลาย ธุรกรรมที่ชำระดุลผ่านระบบดังกล่าวอาจจะสามารถถูกเพิกถอนได้ ณ เวลาที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์” พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะให้ประเทศไทยดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายที่มีบทบัญญัติที่ยกเว้นมิให้มีการนำกฎ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงิน และให้มีการกำหนดผลสมบูรณ์ของการโอนเงินที่เป็นอันสิ้นสุดไม่สามารถเพิกถอนได้ (Payment Finality) เพื่อให้คำสั่งโอนเงินและคำสั่งชำระดุลการหักบัญชีที่ได้ทำสำเร็จลุล่วงไปแล้ว มีผลสมบูรณ์และเป็นอันสิ้นสุด ไม่สามารถเพิกถอน หรือกลับรายการ หรือสั่งให้แก้ไข หรือหยุดระงับการจ่ายเงินนั้นได้ แม้มีกรณีที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือมีคำสั่งให้ล้มละลายกับสมาชิกในระบบการชำระเงิน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบการชำระเงิน เป็นลูกโซ่ (systemic risk)

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

26

ตัวอย่างกฎหมายของต่างประเทศ ที่มีบทบัญญัติกเว้นการนำกฎ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับคำสั่งโอนเงินที่ดำเนินการผ่านระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญยิ่งยวด และกฎหมายที่รองรับ Payment Finality เช่น

Zero Hour Rule

- Payment Systems Act 2003 ของประเทศมาเลเซีย และ Payment and Settlement Systems (Finality and Netting) Act 2002 ของประเทศสิงคโปร์ มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกันว่า คำสั่งชำระเงินที่ส่งเข้าสู่ระบบการชำระเงินที่กำหนด (Designated payment system) ภายในสิ้นวันที่ศาลมีคำสั่งล้มละลายให้มีผลใช้บังคับได้
- Payment Systems and Netting Act 1998 ของประเทศออสเตรเลียมีบทบัญญัติไม่ให้นำ Zero Hour Rule มาใช้บังคับกับธุรกรรมชำระเงินหรือชำระดุลที่ทำในระบบการชำระเงินที่กำหนด (Approved RTGS system) โดยให้มีผลเสมือนว่าศาลมีคำสั่งให้สมาชิกในระบบการชำระเงินที่ทำธุรกรรมนั้นล้มละลายในวันถัดไป

Payment Finality

- Payment Systems Act 2003 ของประเทศมาเลเซีย Payment and Settlement Systems (Finality and Netting) Act 2002 ของประเทศสิงคโปร์ Payment Systems and Netting Act 1998 ของประเทศออสเตรเลีย รวมทั้ง Payment Clearing and Settlement Act 1996 ของประเทศแคนาดา ได้มีบทบัญญัติในทำนองเดียวกัน โดยกำหนดให้คำสั่งโอนเงินหรือการชำระดุลที่ทำในระบบการชำระเงินที่กำหนด (Designated payment system) หากดำเนินการสำเร็จตามที่ถูกกำหนดให้มีผลเป็นอันสิ้นสุดภายใต้หลักเกณฑ์ที่กำหนดของระบบการชำระเงินนั้นแล้ว ให้มีผลใช้บังคับได้และมีผลสมบูรณ์ไม่สามารถยกเลิกเพิกถอนหรือแก้ไขหรือหยุดระงับการจ่ายเงินนั้นได้โดยคำสั่งศาลหรือบทบัญญัติของกฎหมายอื่น
- ในส่วนของประเทศเกาหลีใต้ไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับระบบการชำระเงิน แต่ได้มีการแก้ไขกฎหมายล้มละลาย The Debtor Rehabilitation and Bankruptcy Act 2006 โดยกำหนดว่า คำสั่งโอนเงินหรือการชำระดุลของสมาชิกในระบบการชำระเงินที่กำหนด (Designated payment system) ซึ่งถูกดำเนินกระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือล้มละลาย ให้มีผลใช้บังคับได้และมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายเกณฑ์ของระบบการชำระเงินนั้น และไม่สามารถยกเลิกเพิกถอนได้

1.3.2 ระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS)

ธปท. ได้ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค (Imaged Cheque Clearing and Archive System: ICAS) ซึ่งเป็นระบบที่ใช้ภาพเช็คแทนตัวเช็คจริงในกระบวนการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคาร และเป็นศูนย์กลางการจัดเก็บข้อมูลและภาพเช็คในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียกเก็บเงินตามเช็ค ซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อทุกภาคส่วน ดังนี้

- ประชาชน (ผู้ประกอบการ/ลูกค้า) สามารถเรียกเก็บและได้รับเงินตามเช็คทั่วประเทศได้เร็วขึ้นภายใน 1 วันทำการ และขยายเวลารับฝากเช็คได้มากขึ้น
- ธนาคารพาณิชย์ สามารถลดต้นทุนและความเสี่ยงในการขนส่งตัวเช็คในกระบวนการเรียกเก็บ ลดภาระในการจัดเก็บข้อมูลและตัวเช็คของธนาคาร โดยสามารถเรียกใช้ข้อมูลผ่านระบบการจัดเก็บภาพเช็คของ ธปท. ได้ทุกวัน ตลอด 24 ชั่วโมง
- ระบบเศรษฐกิจโดยรวม ช่วยเพิ่มการหมุนเวียนของกระแสเงินในภาคธุรกิจและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้มีความรวดเร็วมากขึ้น

ธปท. คาดว่าจะเริ่มใช้งานระบบ ICAS ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปี 2554 และขยายผลการใช้งานทั่วประเทศในปี 2555 โดยที่ผ่านมามีความคืบหน้าการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ธปท. ร่วมกับธนาคารสมาชิกทำการทดสอบและปรับปรุงระบบงาน จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระบบ ICAS แก่เจ้าหน้าที่ธนาคารสมาชิก และร่วมพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานระหว่างธนาคารสมาชิก รวมถึงแนวทางการเรียกเก็บเช็คที่ต้องใช้กระบวนการเรียกเก็บแบบเช็คที่มีตราประทับ (กรอบที่ 4) และเช็คที่มีการแก้ไขข้อความ เป็นต้น

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

28

- 2) ธปท. ประสานงานกับคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสมาคมธนาคารไทย ในการสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับในการใช้ภาพเช็คเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม (กรอบที่ 5) โดยคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้จัดทำประกาศคณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ซึ่งลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2553 และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

กรอบที่ 4: การใช้เช็คที่มีตราประทับในระบบ ICAS

เช็คที่มีตราประทับ คือ เช็คที่มีการใช้องค์ประกอบของตราประทับซึ่งอาจเป็นตราประทับที่มีสีเดียว หรือหลายสี หรือตราฐาน เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการส่งจ่ายเงินตามเช็ค ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ถูกระบุในสัญญาการเปิดบัญชีกระแสรายวันของธนาคาร เมื่อมีการส่งจ่ายเงินตามเช็ค ธนาคารผู้จ่าย (หรือธนาคารเจ้าของเช็ค) ก็จะพิจารณาว่ามีลายเซ็น และเงื่อนไขครบถ้วนตามที่เจ้าของบัญชีกำหนดไว้หรือไม่

ในระบบ ICAS ธนาคารผู้จ่ายจะอนุมัติจ่ายเงินตามเช็คโดยพิจารณาจากภาพเช็คซึ่งเป็นภาพเฉดสีเทา (Grayscale) และขาวดำ (Black & White) ดังนั้น ผู้ส่งจ่ายเช็คจึงไม่ควรใช้ตราประทับ/ตราฐาน/ตราสี เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขการส่งจ่ายเช็ค เนื่องจากธนาคารผู้จ่ายไม่สามารถตรวจสอบความนูนต่ำของพื้นผิว และความถูกต้องของเฉดสีตามเงื่อนไขของตราประทับได้ นอกจากนี้ ตราประทับอาจบดบังข้อความที่สำคัญ เช่น ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย ชื่อผู้รับเงิน และวันที่ส่งจ่าย จนไม่สามารถตรวจสอบความสมบูรณ์ของเช็ค ซึ่งมีผลกระทบให้การนำฝากเช็คอาจจะได้รับเงินล่าช้ากว่าเช็คทั่วไป

ตัวอย่างภาพเช็คที่มีตราประทับ ซึ่งระบบลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายและข้อมูลสำคัญของเช็ค
(ภาพ Grayscale ของระบบ ICAS)

(ภาพ Black & White ของระบบ ICAS)

ตัวอย่างภาพเช็คที่ใช้ตราประทับสี ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบเงื่อนไขสีในระบบ
ICAS ได้ (เช็คต้นฉบับ)

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

30

(ภาพ Grayscale ของระบบ ICAS)

(ภาพ Black & White ของระบบ ICAS)

กรอบที่ 5: กฎหมายเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับระบบ ICAS

ระบบ ICAS เป็นระบบที่ใช้ไฟล์ภาพเช็คซึ่งเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แทนตัวเช็คจริงในกระบวนการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคาร จึงมีความเป็นไปได้ที่ภาพเช็คซึ่งอยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์จะถูกใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย กรณีที่มีการฟ้องร้องดำเนินคดี

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่รองรับการใช้ภาพชุดเป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมาย ดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 โดยเฉพาะมาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 12/1 ซึ่งกำหนดให้มีให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือคดีอื่นใด เพียงเพราะเหตุว่าเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อความ การแสดงผล และการเก็บรักษาในรูปข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ถือว่า เป็นการเก็บรักษาเอกสารหรือข้อความตามที่กฎหมายต้องการ
- 2) ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ซึ่งสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการด้านกฎหมายที่สำคัญคือ
 - การใช้ภาพเช็คเป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีแทนการใช้ต้นฉบับเช็ค สามารถทำได้ตามมาตรา 11 ประกอบมาตรา 12/1 แห่ง พ.ร.บ. ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของลักษณะ หรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารภาพเช็คนั้น อันจะเป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณา
 - เช็คที่จะนำเข้าระบบการจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องเป็นต้นฉบับเท่านั้น
 - การจัดทำหรือแปลงเช็คต้นฉบับให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับระบบ ICAS ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดแนบท้ายประกาศ คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ฉบับที่ 2 เพื่อให้ได้ภาพเช็คตามมาตรฐานภาพเช็คตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยระบบการหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค ซึ่งอย่างน้อย มาตรฐานดังกล่าวต้องมีรูปแบบ ระดับสี และความละเอียด ดังนี้
 - ภาพที่ 1: ด้านหน้า กำหนดเป็น JPEG 8-bit Grayscale 100 dpi
 - ภาพที่ 2: ด้านหน้ากำหนดเป็น TIFF Black & White 200 dpi
 - ภาพที่ 3: ด้านหลัง กำหนดเป็น TIFF Black & White 200 dpi

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

32

- ธนาคารสมาชิกในระบบ ICAS มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารผู้จัดทำหรือแปลงต้นฉบับเช็คให้เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องตรวจสอบคุณภาพเพื่อดูว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ได้นั้น สามารถอ่านได้และมีความคมชัด รวมถึงต้องมีรูปแบบ ระดับสี และความละเอียด เป็นไปตามมาตรฐานคุณสมบัติของภาพเช็คที่ ธปท. ประกาศกำหนด

1.3.3 การดำเนินการในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเดือนพฤษภาคม 2553

ในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ช่วงต้นปีถึงเดือนพฤษภาคม 2553 ธปท. ให้บริการระบบการชำระเงินระหว่างธนาคารได้แก่ระบบบาทเน็ต (BAHTNET) ซึ่งรองรับการทำธุรกรรมการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบันการเงิน รวมทั้งระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ซึ่งรองรับการทำธุรกรรมการค้าและการชำระเงินของประชาชนในวงกว้างได้อย่างราบรื่นและต่อเนื่อง เมื่อ ธปท. ได้ประกาศให้วันที่ 20 - 21 พฤษภาคม 2553 เป็นวันหยุดทำการของสถาบันการเงินทั่วประเทศ ระบบบาทเน็ต และระบบงานเงินฝากกระแสรายวัน (Current Account) ยังคงเปิดให้บริการเพื่อรองรับการทำธุรกรรมถอนเงินสดของธนาคารพาณิชย์ เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถจัดการเงินสดสำหรับให้บริการแก่ลูกค้าได้เพียงพอในช่วงสถานการณ์ดังกล่าว

ธปท. ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานตามแผนฉุกเฉินกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน จึงได้มีการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานที่ศูนย์สำรอง เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระบบการชำระเงินของประเทศ และสภาพคล่องทางการเงินของสถาบันการเงิน ส่งผลให้การดำเนินการในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเมื่อเดือนพฤษภาคม 2553 ธปท. และธนาคารสมาชิกสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำเร็จลุล่วงได้เป็นอย่างดี และให้บริการได้อย่างราบรื่นโดยไม่ก่อผลกระทบต่อประชาชนแต่อย่างใด

1.4 การเชื่อมโยงระบบการชำระเงินกับต่างประเทศ

33

1.4.1 การลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX settlement risk)

ธปท. ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการลดความเสี่ยงด้านระบบการชำระเงิน ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการชำระเงิน โดยนำระบบบาทเน็ต (BAHTNET) ซึ่งเป็นระบบการชำระเงินสำหรับการโอนเงินรายใหญ่ที่มีมูลค่าสูงซึ่งมีการชำระแบบ RTGS (Real Time Gross Settlement) มาใช้เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากการชำระดุล (Settlement risk) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทำธุรกรรมรวมถึงการชำระเงินของไทยกับประเทศต่าง ๆ จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต ธปท. จึงมีแผนงานเพื่อลดความเสี่ยงการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินบาทกับสกุลเงินตราต่างประเทศ (FX settlement risk) โดย ธปท. ร่วมกับธนาคารพาณิชย์พิจารณาแนวทางในการลดความเสี่ยงดังกล่าว โดยการนำเงินบาทเข้าร่วมในระบบ CLS

กรอบที่ 6: ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk

เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการชำระราคาธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในกรณีที่คู่สัญญาที่เป็นฝ่ายขายได้ดำเนินการจัดส่งเงินตราต่างประเทศ (Sold currency) ให้แก่ผู้ซื้ออย่างสมบูรณ์แล้ว แต่ยังไม่ได้รับการยืนยันจากอีกฝ่ายหนึ่งว่าสามารถส่งมอบเงินตราต่างประเทศที่ได้สั่งซื้อ (Purchased currency) ตามเงื่อนไขเวลาที่ตกลงกันไว้ก่อนหน้านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการส่งมอบธุรกรรม การซื้อขายเงินตราต่างประเทศของเงิน 2 สกุล เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ไม่พร้อมกัน ทำให้คู่สัญญาที่เป็นฝ่ายขายต้องตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk เนื่องจากได้ดำเนินการส่งมอบเงินตราต่างประเทศให้แก่ผู้ซื้อไปแล้ว ในขณะที่ยังคงต้องรอคอยคำสั่งยืนยันจากอีกฝ่ายหนึ่งเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศที่ได้สั่งซื้อ ความเสี่ยงจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศดังกล่าวมักเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความแตกต่างทางด้านกรอบกฎหมายของแต่ละประเทศ การส่งมอบเงินต่างสกุลต่างเวลา (Time zone) และระบบการชำระเงินของแต่ละประเทศ ด้วยเหตุต่าง ๆ คู่ค้าที่ทำธุรกรรมด้วยกันจึงมักเผชิญกับความเสี่ยงในหลายรูปแบบในช่วงระหว่างการส่งมอบธุรกรรมที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

34

ความเสี่ยงด้าน FX Settlement risk มักเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่า “Herstatt risk” โดยมีการนำชื่อนี้มาใช้หลังจากการล้มละลายของธนาคาร Bankhaus Herstatt ในปี 2527 ซึ่งเป็นธนาคารขนาดเล็กแห่งหนึ่งในประเทศเยอรมันแต่มีผลกระทบต่อธนาคารในประเทศต่าง ๆ

CLS (Continuous Linked Settlement) system เป็นกลไกการชำระเงินที่ดำเนินการโดย CLS Bank International (CLS Bank) ซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยความร่วมมือของธนาคารกลางและสถาบันการเงินของกลุ่มประเทศ G20 มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสี่ยงด้าน FX settlement risk อันเกิดจากการชำระเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมการซื้อขายเงินตราระหว่างประเทศ

กรอบที่ 7: CLS Bank International (CLS Bank)

จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มประเทศ G 20 ภายใต้การกำกับดูแลของ Federal Reserve Bank โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการชำระดุลธุรกรรมแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศผ่านระบบ CLS ในรูปแบบ Payment versus Payment (PvP) โดยในช่วงแรก CLS Bank ได้จัดให้มีการชำระเงินโดยผ่านสกุลเงิน 7 สกุลหลัก ปัจจุบันนี้ ครอบคลุม 17 สกุลเงิน ได้แก่ ดอลลาร์ สรอ. ยูโร เยนญี่ปุ่น ปอนด์สเตอร์ลิง ฟรังก์สวิส ดอลลาร์ออสเตรเลีย ดอลลาร์แคนาดา โครนเดนมาร์ก ดอลลาร์ฮ่องกง วอนเกาหลีใต้ ดอลลาร์นิวซีแลนด์ โครนนอร์เวย์ ดอลลาร์สิงคโปร์ เรียลชาอุติฯ โครนสวีเดน เซคเกลอิสราเอล และ เปโซเม็กซิโก นอกจากนี้ยังอยู่ระหว่างพิจารณานำเงินรูปีของอินเดีย และเงินหยวนของจีน เข้าร่วมระบบด้วย สมาชิกของระบบ CLS (Settlement Member) ต้องเปิดบัญชีหลายสกุลเงิน (multi-currency account) กับธนาคาร CLS ซึ่งตั้งอยู่ที่รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และธนาคาร CLS ต้องเปิดบัญชีที่ธนาคารกลางของประเทศที่เป็นเจ้าของสกุลเงินหลัก เพื่อให้ระบบ Real Time Gross Settlement (RTGS) เป็นช่องทางในการโอนเงินและรับโอนเงินกับสมาชิก การทำงานของระบบ CLS จะชำระดุลเป็นรายรายการ (gross settlement) แต่มีการโอนเงินและรับโอนเงินกับสมาชิกเป็นรายสุทธิ (net funding) เพื่อช่วยลดความต้องการสภาพคล่อง (liquidity saving) ของสมาชิก

ระบบ CLS มีมาตรการป้องกันความเสี่ยงด้านเครดิต, ด้านตลาด และด้านสภาพคล่อง โดยทุกรายการที่ส่งเข้าระบบ CLS จะได้รับการชำระดุล ก็ต่อเมื่อรายการดังกล่าวผ่านเงื่อนไขการทดสอบความเสี่ยง (risk management tests) ทั้ง 3 มาตรการ ดังต่อไปนี้

- (1) Short Position Limit หมายถึง ยอด short position ของแต่ละสกุลเงินของสมาชิกแต่ละราย ซึ่งต้องไม่เกินกว่า short position limit ที่ธนาคาร CLS กำหนด สำหรับเงินสกุลนั้น ซึ่งสมาชิกทุกรายจะถูกกำหนดยอด short position ของแต่ละสกุลเงินเท่ากัน
- (2) Aggregate Short Position Limit หมายถึง ยอด short position ของทุกสกุลเงินของสมาชิกแต่ละราย เมื่อเทียบเป็นดอลลาร์ สรอ. และปรับด้วยอัตรา hair cut รวมกันแล้วต้องไม่เกินยอดที่ธนาคาร CLS กำหนด โดย aggregate short position ของสมาชิกแต่ละรายจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการประเมิน creditworthiness ของสมาชิกรายนั้น ๆ โดยธนาคาร CLS
- (3) Positive Adjusted account balance หมายถึง ผลรวมของยอด short position และยอด long position ของทุกสกุลของสมาชิกแต่ละราย เมื่อเทียบเป็นดอลลาร์ สรอ. และปรับด้วยอัตรา hair cut รวมกันต้องไม่ติดลบ
(ที่มา: www.cls-group.com)

ในปี 2553 ธปท. ร่วมกับธนาคารพาณิชย์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้เข้าร่วมกระบวนการประเมินความพร้อมของประเทศไทย ในการเข้าร่วมระบบ CLS ในด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมาย เทคโนโลยี เป็นต้น โดย CLS Bank จะส่งผลการประเมินดังกล่าวให้กับ ธปท. ต่อไป

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

36

1.4.2 โครงการ ASEANPay

แผนงานการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในกลุ่ม ASEAN และบางประเทศในแถบเอเชีย (โครงการ ASEANPay) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน เพื่อรองรับการขยายตัวของการค้าและการลงทุนในภูมิภาคให้มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจในตลาดโลก ประเทศสมาชิกประกอบด้วย 5 ประเทศคือ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ธปท. ได้ติดตามความคืบหน้าแผนงานการเชื่อมโยงระบบ ATM ระหว่างประเทศ ภายใต้โครงการ ASEANPay โดยธนาคารกลางของประเทศสมาชิกมีบทบาทในการติดตามดูแล (Monitoring Role) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ให้บริการระบบของแต่ละประเทศ (กรณีของประเทศไทยคือบริษัท National ITMX) โดยในช่วงที่ผ่านมา ผู้ให้บริการได้มีการประชุม Asian Payment Network (APN) Forum ในกลุ่มประเทศสมาชิก 6 ประเทศ (ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเกาหลีใต้) เพื่อนำเสนอความคืบหน้าในการดำเนินงาน รวมทั้งพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การเข้าร่วมของสถาบันการเงินในประเทศ การขยาย APN ไปยังประเทศอื่น ๆ และแผนงานในอนาคต ซึ่งการดำเนินงานของ APN ได้รับการพิจารณาร่วมในการศึกษาของคณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS) ภายใต้กรอบการดูแลของธนาคารกลาง ASEAN

1.5 การกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

1.5.1 การควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

ธปท. ควบคุมดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 รวมทั้งกำกับดูแลผู้ให้บริการบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-bank) ซึ่งได้รับอนุญาตตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 โดยสรุปการดำเนินการ ดังนี้

- 1) การพิจารณาออกใบรับแจ้ง ใบรับขึ้นทะเบียน สำหรับผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ก และบัญชี ข และพิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ให้บริการตามบัญชี ค ก่อนนำเสนอคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อออกใบอนุญาต โดยในปี 2553 ธปท. ได้พิจารณาการขอรับใบอนุญาตของผู้ให้บริการ จำนวน 8 ราย ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ออกใบอนุญาตให้กับผู้ให้บริการดังกล่าวแล้ว

ณ สิ้นปี 2553 มีผู้ให้บริการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนตามบัญชี ข จำนวน 6 ราย และผู้ให้บริการที่ได้รับใบอนุญาตตามบัญชี ค จำนวน 71 ราย (ธนาคารพาณิชย์ จำนวน 32 ราย และสถาบันที่มีใช้สถาบันการเงิน จำนวน 39 ราย) รวมใบอนุญาตทั้งสิ้น 109 ฉบับ และยังไม่มีผู้ให้บริการที่เข้าข่ายต้องแจ้งให้ทราบตามบัญชี ก

- 2) การกำกับดูแลผู้ให้บริการภายใต้กฎหมาย

- 2.1 กำกับดูแลผู้ให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาฯ และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลการควบคุมดูแลต่อคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างสม่ำเสมอ

- 2.2 กำกับดูแลและตรวจสอบผู้ให้บริการบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ตามประกาศกระทรวงการคลัง ซึ่งออกตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 จำนวนทั้งสิ้น 6 ราย ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้อง และในปีที่ผ่านมาได้มีการพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายกับผู้ให้บริการที่ไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งการพิจารณาสั่งการให้มีการแก้ไขฐานะการดำเนินงานเพื่อให้สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและไม่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ

- 3) การจัดทำร่างหลักเกณฑ์การพิจารณาลงโทษปรับทางปกครองสำหรับผู้ประกอบธุรกิจให้บริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชกฤษฎีกาฯ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ความเห็นชอบ

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

38

- 4) การประเมินระบบการชำระเงินที่ ธปท. ให้บริการ ในปี 2553 ได้ประเมินระบบบาทเน็ตซึ่งเป็นระบบการชำระเงินที่มีความสำคัญอย่างยิ่งยวด และเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางการเงินรองรับการโอนเงินระหว่างสถาบันในลักษณะ Real Time Gross Settlement (RTGS) และรองรับการชำระดุลแบบพร้อมกันหลายฝ่ายของธุรกรรมต่าง ๆ เช่น การชำระดุลการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร การชำระดุลของธุรกรรม Bulk Payment และธุรกรรมการใช้ ATM ระหว่างธนาคาร เป็นต้น รวมทั้งรองรับการทำธุรกรรมของ ธปท. กับสถาบันการเงินเพื่อส่งผ่านนโยบายการเงินในการดูดซับและปล่อยสภาพคล่องเข้าสู่ระบบด้วย

การประเมินได้อ้างอิงแนวทางของ BIS Core Principles for Systemically Important Payment Systems และประกาศหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ออกภายใต้พระราชกฤษฎีกา รวมทั้งบททวนและติดตามการดำเนินการตามข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบจากภายนอก (บริษัท PricewaterhouseCoopers จำกัด) ที่ได้ดำเนินการตรวจสอบในปี 2550 ผลการประเมินสรุปได้ว่าระบบบาทเน็ตมีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในระดับที่น่าเชื่อถือ มีมาตรการและกระบวนการจัดการความเสี่ยงทั้งด้านเครดิต (credit risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (liquidity risk) และความเสี่ยงด้านปฏิบัติการ (operational risk) ในระดับที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามมาตรฐานสากล รวมทั้งบริการของระบบสามารถตอบสนองธุรกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่พบประเด็นปัญหาที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

กรอบที่ 8: พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มีผลบังคับใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2552 มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ 8 ประเภท โดยกำหนดให้ ธปท. เป็นหน่วยงานในการควบคุมดูแลธุรกิจบริการดังกล่าว และแบ่งธุรกิจบริการเป็น 3 บัญชี ตามระดับการควบคุมดูแล โดยพิจารณาจากผลกระทบด้านความมั่นคงทางการเงินการพาณิชย์ ความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และความเสียหายต่อสาธารณชน ดังนี้

บัญชี ก: ธุรกิจบริการที่ต้องแจ้งให้ทราบก่อนให้บริการ

ได้แก่ การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการเพียงรายเดียว เว้นแต่การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้จำกัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคโดยมิได้แสวงหากำไรจากการออกบัตร ตามที่ ธปท. ประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

บัญชี ข: ธุรกิจบริการที่ต้องขึ้นทะเบียนก่อนให้บริการ ได้แก่

- (1) การให้บริการเครือข่ายบัตรเครดิต
- (2) การให้บริการเครือข่ายอีดีซี
- (3) การให้บริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงินระบบหนึ่งระบบใด
- (4) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้าและหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน

บัญชี ค: ธุรกิจบริการที่ต้องขออนุญาตก่อนให้บริการ ได้แก่

- (1) การให้บริการหักบัญชี
- (2) การให้บริการชำระดุล
- (3) การให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือผ่านทางเครือข่าย
- (4) การให้บริการสวิตช์ซึ่งในการชำระเงินหลายระบบ
- (5) การให้บริการรับชำระเงินแทน
- (6) การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ซื้อสินค้า และหรือรับบริการเฉพาะอย่างตามรายการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จากผู้ให้บริการหลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน

1 นโยบายและการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

40

1.5.2 การประสานงานกับสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 3) ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2552 กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) ที่มีไซส์สถาบันการเงิน ตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ และ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และ หลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง เช่น การรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) การจัดให้มีการแสดงตัวตนของลูกค้า (Know Your Customer: KYC) การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า (Customer Due Diligence: CDD) เป็นต้น

ธปท. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลผู้ให้บริการตามกฎหมายทั้งสองฉบับข้างต้น ได้ประสานงานกับผู้ให้บริการ และสำนักงาน ปปง. เพื่อให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้จัดทำร่างข้อตกลงความร่วมมือ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่าง ธปท. และสำนักงาน ปปง. เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ในการกำกับตรวจสอบด้านการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism: AML/CFT) ซึ่งจะได้มีการลงนามร่วมกันต่อไป

2.1 แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2557 (Payment Systems Roadmap 2014)

41

ธปท. อยู่ระหว่างการจัดทำแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน ปี 2557 เพื่อใช้เป็นกรอบนโยบายในการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2554 - 2557 และเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของตนให้มีความสอดคล้องกัน

เป้าหมายของแผนกลยุทธ์ฯ ดังกล่าวจะยังคงให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบการชำระเงินภายในประเทศ โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกับแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงินระยะที่ 2 ซึ่ง ธปท. ได้ประกาศใช้แล้วและมีกรอบระยะเวลาระหว่างปี 2553 - 2557 เนื่องจากปัจจุบันสถาบันการเงินยังมีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะผู้ให้บริการและผู้พัฒนาระบบการชำระเงิน อย่างไรก็ตาม ก็จะทำให้ความสำคัญกับผู้ให้บริการกลุ่ม Non-banks ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

ธปท. คาดว่าแผนกลยุทธ์ฯ ดังกล่าวจะผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) และพร้อมเผยแพร่แก่สาธารณชนในช่วงปลายปี 2554

2.2 ความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ

เพื่อรองรับการรวมตัวทางการเงินตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC 2015) ที่ประชุม ASEAN Central Bank Governors' Meeting (ACGM) ครั้งที่ 6 เมื่อเดือนเมษายน 2553 เห็นชอบการจัดตั้งคณะทำงานด้านระบบการชำระเงิน (Working Committee on Payment and Settlement System: WC-PSS) ภายใต้กรอบการดูแลของธนาคารกลาง ASEAN โดยมีธนาคารกลางอินโดนีเซียและ ธปท. เป็นประธานร่วมของ WC-PSS มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการชำระเงินในปัจจุบันและเสนอแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบการชำระเงินในระดับภูมิภาค

2 กิจทางการพัฒนาระบบการชำระเงินในธนาคาร

42

การประชุม WC-PSS ครั้งที่ 1 และ 2 จัดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายนและกันยายน 2553 ที่เมือง Yogyakarta ประเทศอินโดนีเซีย และเมือง Kota Kinabalu ประเทศมาเลเซีย ตามลำดับ เพื่อรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานและหารือประเด็นที่เกี่ยวข้อง สำหรับการประชุมครั้งที่ 3 ธปท. เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมที่เมืองพัทยา เมื่อวันที่ 24-25 มกราคม 2554 เพื่อรายงานผลการศึกษาและหารือกรอบกลยุทธ์การพัฒนา ระบบการชำระเงินเพื่อรองรับ AEC 2015 และจะมีการรายงานผลการดำเนินงาน ต่อที่ประชุม ASEAN Central Bank Governors' Meeting (ACGM) และ ASEAN Central Bank Deputies' Meeting (ACDM) ในเดือนเมษายน 2554

กรอบที่ 9: ASEAN Economic Community

จากการประชุมสุดยอดอาเซียนเมื่อเดือนตุลาคม 2546 ผู้นำอาเซียนได้ประกาศเป้าหมาย การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียนคือการพัฒนาสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ภายในปี 2020 โดยมีเสาหลักอีก 2 ด้านคือด้านความมั่นคงและด้านสังคมและวัฒนธรรม ต่อมาในการประชุมสุดยอดอาเซียนในเดือนมกราคม 2550 ผู้นำอาเซียนเห็นชอบที่จะเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจากเดิมที่ระบุไว้ภายในปี 2020 เป็น ภายในปี 2015

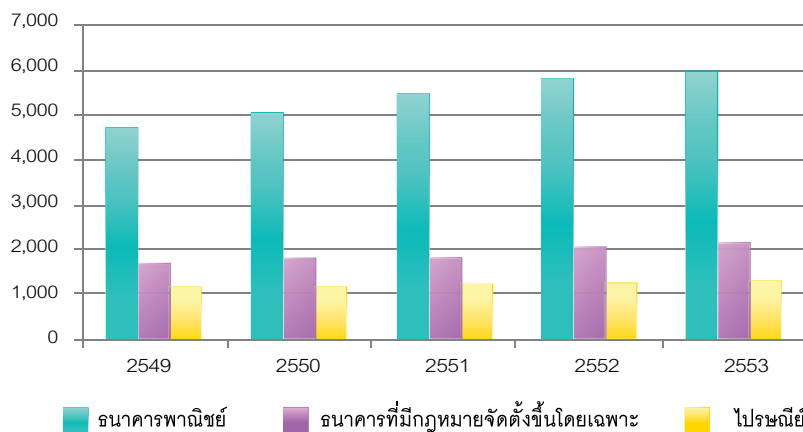
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้อาเซียน เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การเคลื่อนย้ายสินค้าที่เสรี 2) การเคลื่อนย้าย บริการที่เสรี 3) การเคลื่อนย้ายการลงทุนที่เสรี 4) การเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น และ 5) การเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมือที่เสรี สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน โดยเสริมสร้างผ่านโครงการความร่วมมือ ต่าง ๆ เพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ และบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลกได้อย่างสมบูรณ์ โดยเน้นการประสานนโยบายเศรษฐกิจและการสร้างเครือข่ายของอาเซียนกับประเทศ ภายนอกภูมิภาค

3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

43

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ภาพที่ 1: จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

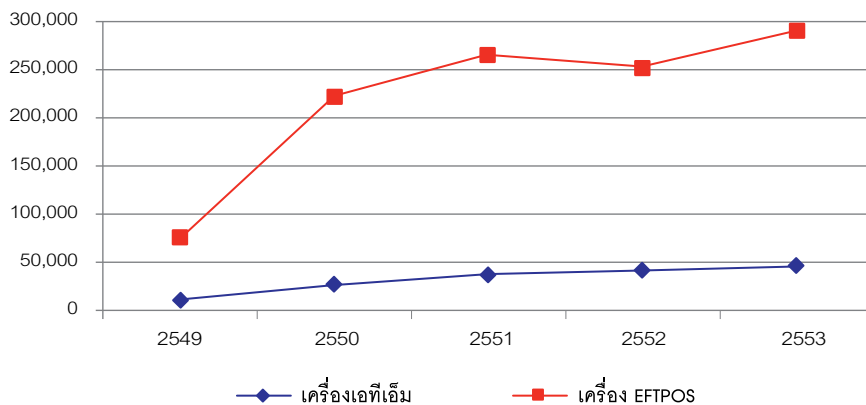
- ในปี 2553 ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์ยังคงมีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นในปี 2552 ธนาคารพาณิชย์ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 จากปี 2552 ซึ่งมี 5,806 สาขา เพิ่มเป็น 5,976 สาขา ประกอบด้วยสาขาของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 5,961 สาขา ส่วนสาขานานาชาติต่างประเศยังคงมีจำนวนเท่ากับปีก่อน คือ 15 สาขา
- ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ มีจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.0 โดยมีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 2,002 สาขา เพิ่มขึ้นจากปี 2552 จำนวน 149 สาขา
- ในปี 2553 ไปรษณีย์ มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,281 สาขา เพิ่มขึ้น 27 สาขา หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.2

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

44

3.1.2 เครื่อง ATM/ADM และ EFTPOS

ภาพที่ 2: จำนวนเครื่องเอทีเอ็มและจำนวนเครื่อง EFTPOS

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

- การติดตั้งเครื่องเอทีเอ็ม ยังขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากปีก่อนหน้า ธนาคารพาณิชย์ยังคงขยายสาขาและทำการติดตั้งเครื่องเอทีเอ็มเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่ลูกค้า และยังเป็นการลดต้นทุนด้านการให้บริการของธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากปัจจุบันเครื่องเอทีเอ็มหรือเครื่องทำรายการอัตโนมัติสามารถรองรับการทำธุรกรรมได้หลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการฝากเงินสด หรือการรับชำระหนี้
- เครื่องเอทีเอ็ม มีจำนวนทั้งสิ้น 44,468 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ซึ่งมี 39,454 เครื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.7 สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มต่อจำนวนตู้เอทีเอ็มเฉพาะธนาคารพาณิชย์เท่ากับ 1,260 บัตรต่อตู้ ในปี 2553 ลดลงจาก 1,314 บัตรต่อตู้ ในปี 2552 สำหรับจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มที่รวมบัตรของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ มีสัดส่วนจำนวนบัตรต่อจำนวนตู้เอทีเอ็ม เท่ากับ 1,240 บัตรต่อตู้

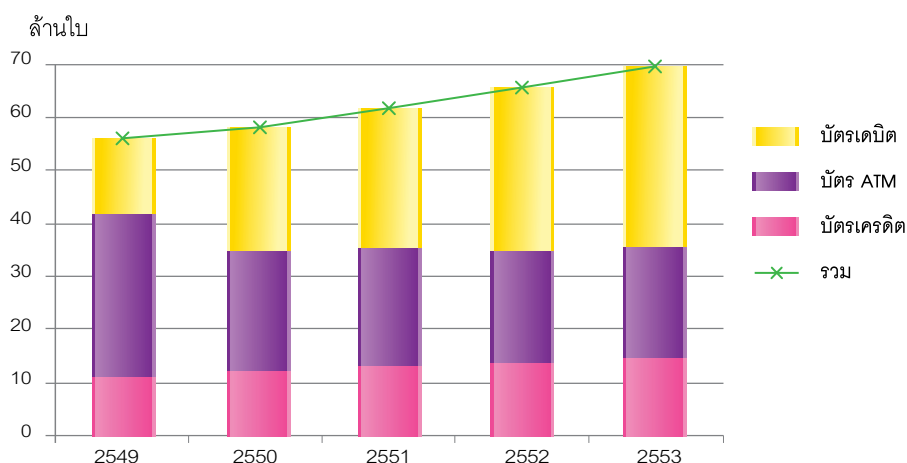
- เครื่อง EFTPOS มีจำนวนทั้งสิ้น 287,151 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปีก่อนซึ่งมี 247,837 เครื่อง โดยขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.9 ส่งผลให้สัดส่วนจำนวนบัตรเดบิตและบัตรเครดิตต่อจำนวนเครื่อง EFTPOS เท่ากับ 168 บัตรต่อเครื่อง ใกล้เคียงกับปี 2552 ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับ 178 บัตรต่อเครื่อง

3.1.3 บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

- บัตรเอทีเอ็ม มีจำนวนทั้งสิ้น 21.0 ล้านใบ ลดลงร้อยละ 0.2 จากปี 2552
- บัตรเดบิต มีจำนวนทั้งสิ้น 34.1 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.2 จากปี 2552 ซึ่งมี 30.7 ล้านใบ

ในปี 2553 นับเป็นปีที่ 4 ต่อเนื่องจากปี 2550 ที่จำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติก ในขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาและมีแนวโน้มสัดส่วนที่ลดต่ำลงเนื่องจากธนาคารพาณิชย์ได้มุ่งทำการตลาดในการออกบัตรเดบิต ทั้งการออกบัตรใหม่และทดแทนการออกบัตรเอทีเอ็ม โดยจำนวนบัตรเดบิตมีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติกเท่ากับร้อยละ 49.3 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนร้อยละ 47.1 ขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีสัดส่วนรองลงมาคือ ร้อยละ 30.3 ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 32.3 สำหรับบัตรเครดิตมีสัดส่วนใกล้เคียงกับปีก่อนคือร้อยละ 20.5

ภาพที่ 3: จำนวนบัตรเครดิต บัตรเอทีเอ็มและบัตรเดบิต

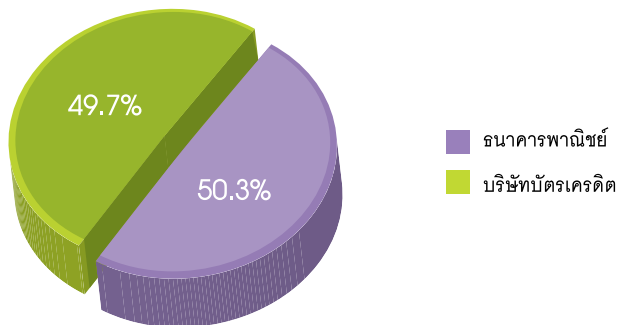
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

46

- **บัตรเครดิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 14.2 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.2 จากปี 2552 ซึ่งมี 13.5 ล้านใบ โดยแยกเป็นบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ 7.14 ล้านใบ และบัตรที่ออกโดยผู้ประกอบการธุรกิจที่มีไซส์สถาบันการเงิน⁴ 7.06 ล้านใบ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 50.3 และ 49.7 ตามลำดับ

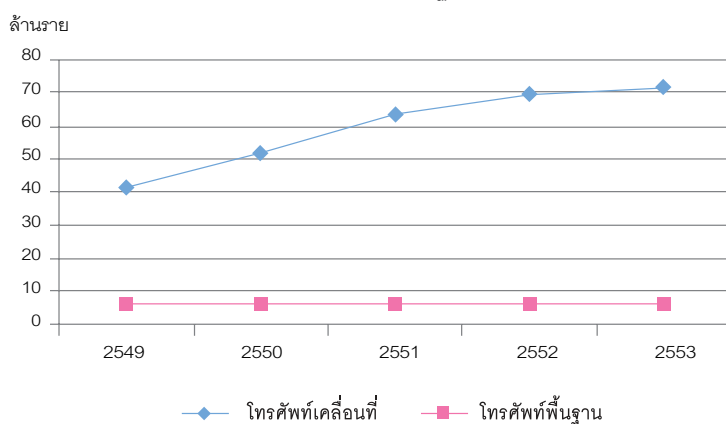
ภาพที่ 4: สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินและบริษัทบัตรเครดิต ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.4 ผู้ใช้บริการโทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ภาพที่ 5: จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานและโทรศัพท์เคลื่อนที่

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ บัตรเครดิตของผู้ประกอบการที่มีไซส์สถาบันการเงิน ได้แก่ บ.บัตรเครดิตไทย จำกัด บ.บัตรเครดิตศรีอยุธยา จำกัด บ.อยุธยา แคปปิตอล เซอร์วิสเชส จำกัด บ.อยุธยาคาร์ด เซอร์วิสเชส บ.เจนเอิร์ล คาร์ด เซอร์วิสเชส จำกัด บ.ซีดี คอนซูเมอร์โปรดักส์ (ประเทศไทย) จำกัด บ.เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิสเชส จำกัด บ.อเมริกันเอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด บ.อิออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด บ.อีซี บาย จำกัด (มหาชน) และ บ.แคปปิตอลโอเค จำกัด

ในปี 2553 มีการใช้โทรศัพท์พื้นฐานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 10.4 ของประชากรทั่วประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 6.65 ล้านเลขหมาย ลดลงร้อยละ 2.9 จาก 6.85 ล้านเลขหมายในปีที่ผ่านมา ขณะที่จำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่มีทั้งสิ้น 73.05 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 114 ของประชากร เพิ่มขึ้น 3.55 ล้านราย คิดเป็นร้อยละ 5.1 ซึ่งต่ำกว่าปีที่ผ่านมาที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.1 โดยผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นผู้ใช้ในระบบ prepaid

3.2 ช่องทางและสื่อการชำระเงินที่สำคัญ

3.2.1 การใช้เงินสด

ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 13,286 บาท ในปี 2552 เป็น 14,671 บาท ในปี 2553 และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต่อจำนวนประชากร เพิ่มขึ้นจาก 142,330 เป็น 158,154 บาท (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2: ปริมาณเงินสดและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

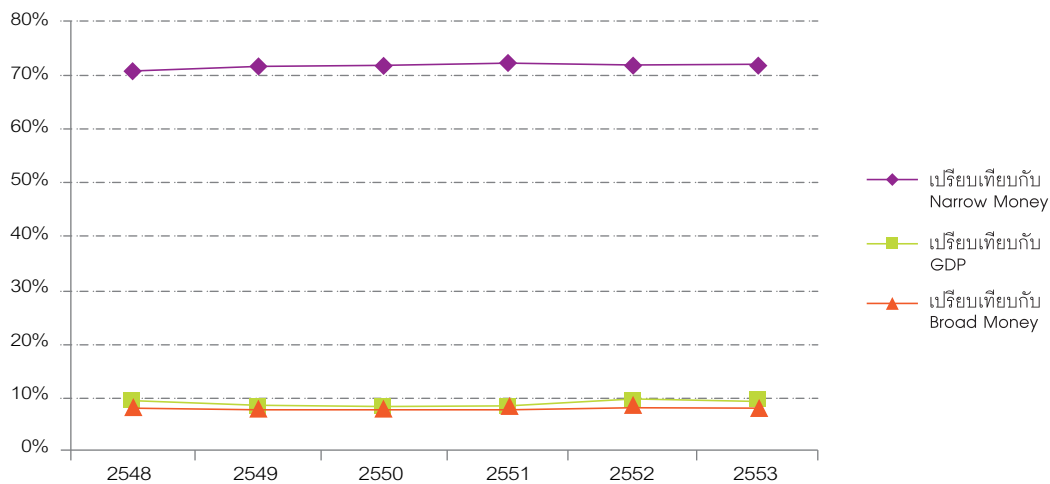
	2548	2549	2550	2551	2552	2553
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร (บาท)	10,104	10,392	11,422	11,868	13,286	14,671
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ราคาปีปัจจุบันต่อจำนวนประชากร (บาท)	113,632	124,862	135,239	143,247	142,330	158,154

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

48

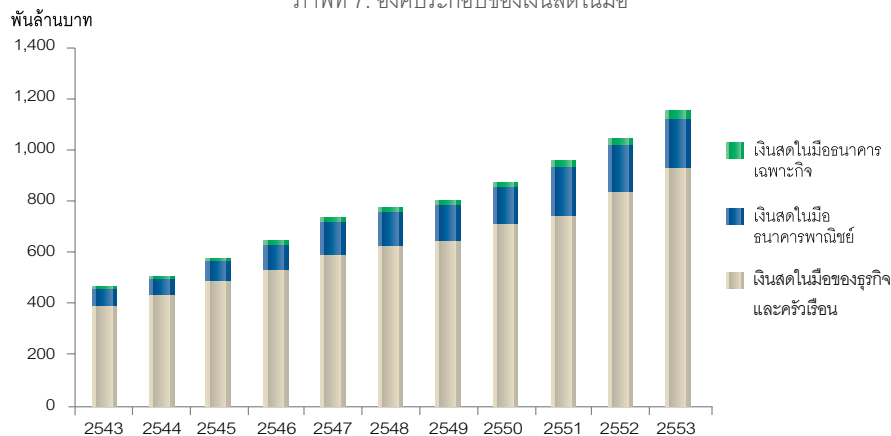
ภาพที่ 6: ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP, Narrow Money และ Broad Money

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับ GDP ปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money) และปริมาณเงินความหมายกว้าง (Broad Money) (ภาพที่ 6) พบว่าสัดส่วนดังกล่าวมีอัตราค่อนข้างคงที่ โดยสัดส่วนเงินสดเทียบกับ GDP อยู่ในระดับร้อยละ 8 มาตั้งแต่ปี 2548 และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของเงินสดทั้งหมด จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินสดในมือของประชาชนปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2553 ปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 11.0 จากปี 2552 (ภาพที่ 7)

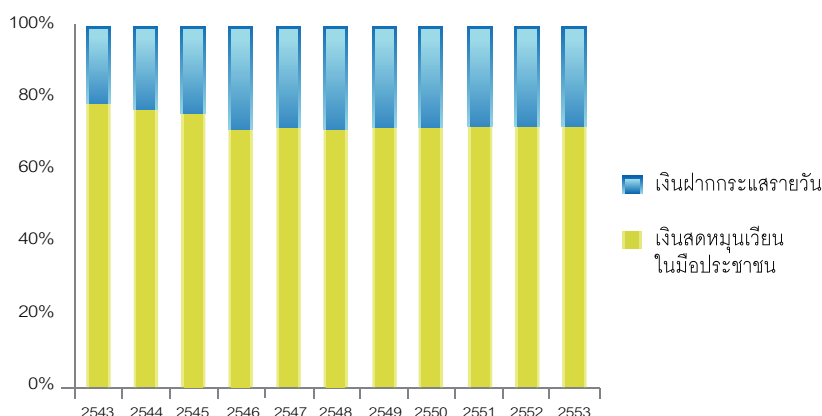
ภาพที่ 7: องค์ประกอบของเงินสดในมือ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาแนวโน้มการใช้เงินสดจากสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับปริมาณเงินความหมายแคบ (ภาพที่ 8) จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าวค่อนข้างคงที่อยู่ที่ระดับร้อยละ 71-72 มาตั้งแต่ปี 2547

ภาพที่ 8: องค์ประกอบของปริมาณเงินความหมายแคบ (Narrow Money)

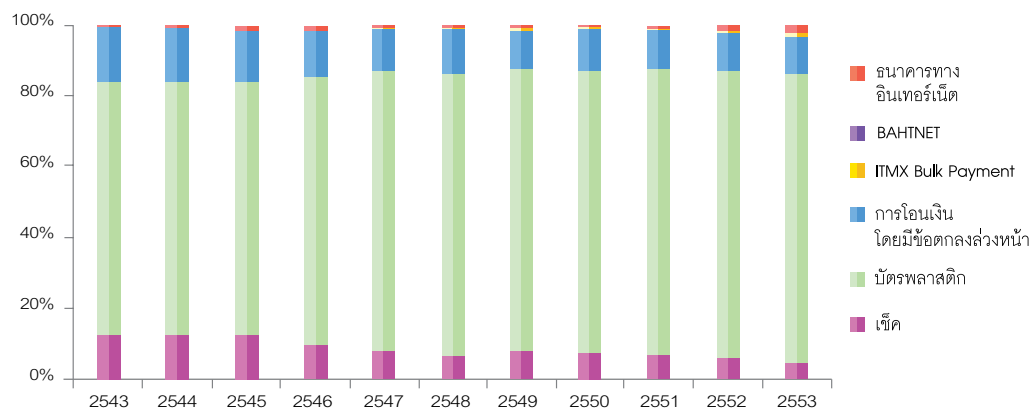
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบการชำระเงินและสื่อการชำระเงินไทยที่มีปริมาณรายการและมูลค่าสูงที่สำคัญ ประกอบด้วยระบบการโอนเงินมูลค่าสูงหรือระบบบาทเน็ต (BAHTNET) และระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็ค การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร ITMX Bulk Payment การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าของธนาคารพาณิชย์ (Pre-authorized Direct Credit/Direct Debit) บัตรพลาสติก ได้แก่ บัตรเอทีเอ็ม บัตรเดบิต และบัตรเครดิต และธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

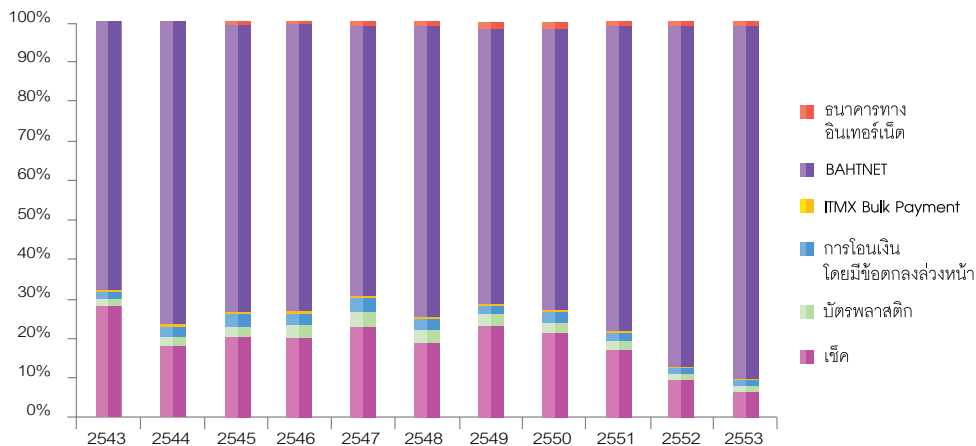
510

ภาพที่ 9: เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 10: เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่า (ภาพที่ 10) การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.0 ของมูลค่าทั้งหมด รองลงมาคือการใช้เช็ค คิดเป็นร้อยละ 7.0

3.2.2 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง

51

ระบบบาทเน็ต (BAHTNET: Bank of Thailand Automated High-Value Transfer Network) เป็นระบบการโอนเงินมูลค่าสูงระหว่างสถาบันที่ ธปท. พัฒนาและให้บริการแก่สถาบันการเงินและสถาบันอื่นๆ เพื่อช่วยลดความเสี่ยงในการชำระเงินมูลค่าสูงให้มีความรวดเร็ว ปลอดภัย ธุรกิจหลักของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตครอบคลุม การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ ธุรกิจเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ และธุรกิจอื่น ๆ

ณ สิ้นปี 2553 ระบบบาทเน็ตมีสถาบันผู้ให้บริการรวมทั้งสิ้น 66 สถาบัน จำแนกเป็นธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศ 17 ธนาคาร ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 15 ธนาคาร บริษัทเงินทุน และบริษัทหลักทรัพย์ 11 บริษัท สถาบันการเงินเฉพาะกิจส่วนงานราชการและสถาบันอื่น ๆ 14 แห่ง ส่วนงานภายใน ธปท. 9 ส่วนงาน โดยธุรกรรมการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตมีจำนวนทั้งสิ้น 2,323,258 รายการ เพิ่มขึ้นจาก 2,004,954 รายการในปี 2552 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 15.9 ในขณะที่มีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 654.6 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 489.6 ล้านล้านบาทในปีก่อน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.7 ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการโอนเงินเพื่อการทำธุรกรรม Bilateral Repurchase Operation (Bilateral RP) กับ ธปท.

การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต สามารถจำแนกรายละเอียดตามประเภทธุรกรรมได้ ดังนี้

1) การโอนเงินระหว่างสถาบัน

มีจำนวนทั้งสิ้น 164,044 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 502.1 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 10.0 และ 38.8 ตามลำดับ โดยมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่มีผลจากธุรกรรมการซื้อขายพันธบัตรกับ Primary Dealer โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนหรือซื้อคืน (Bilateral RP) ซึ่งมีธุรกรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปีก่อน

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

52

2) การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม

มีจำนวนทั้งสิ้น 2,155,854 รายการ คิดเป็นมูลค่ารวม 144.3 ล้านล้านบาท ปริมาณและมูลค่าการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 16.4 และ 21.1 ตามลำดับ สำหรับธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อน โดยธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศเพิ่มขึ้น 1.9 เท่า และ 1.3 เท่า ตามลำดับ และธุรกรรมซื้อขายเงินตราต่างประเทศของผู้มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.7 และ 37.0 ตามลำดับ

3) การชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบัน

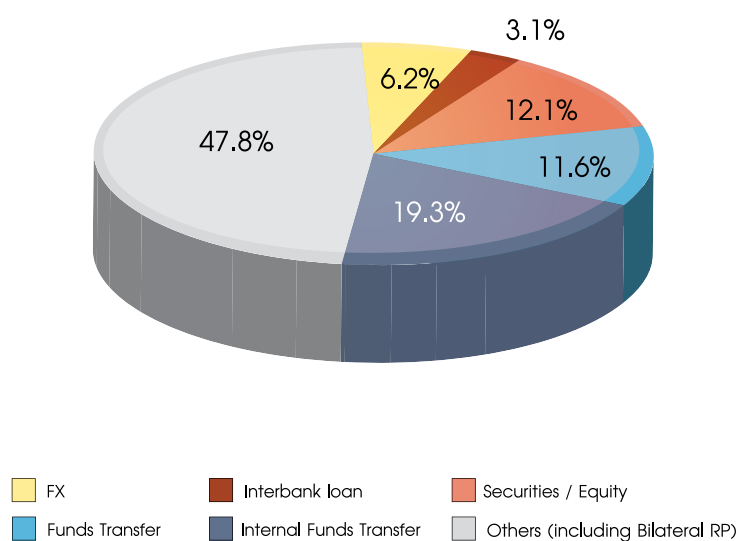
มีจำนวน 3,360 รายการ เพิ่มขึ้นจากปี 2552 เท่ากับร้อยละ 15.8 เนื่องจาก บริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ (NITMX) จำกัด ได้เริ่มชำระดุลธุรกรรม การถอนเงินโอนเงินระหว่างธนาคาร ผ่านระบบบาทเน็ต ตั้งแต่ปลายปี 2552 จากเดิมที่ชำระดุลผ่านธนาคารพาณิชย์

สำหรับมูลค่าการชำระดุลการหักบัญชีระหว่างสถาบันในปี 2553 คิดเป็น 8.2 ล้านล้านบาท ลดลงจากปี 2552 เท่ากับร้อยละ 4.3 ซึ่งเป็นผลจากธุรกรรมหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารที่ลดลง

ทั้งนี้ เมื่อจำแนกธุรกรรมตามประเภทธุรกิจ พบว่า ในปี 2553 ธุรกรรมที่มีมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตสูงที่สุด คือ ธุรกรรม Bilateral RP คิดเป็นร้อยละ 47.8 ของมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตทั้งหมด รองลงมาเป็น ธุรกรรมโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน (Internal Funds Transfer) มีสัดส่วนร้อยละ 19.3 ขณะที่ธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities/Equity) และ ธุรกรรมโอนเงินระหว่างสถาบัน (Funds Transfer) มีสัดส่วนใกล้เคียงกันที่ ร้อยละ 12.1 และร้อยละ 11.6 ตามลำดับ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11: มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ ปี 2553

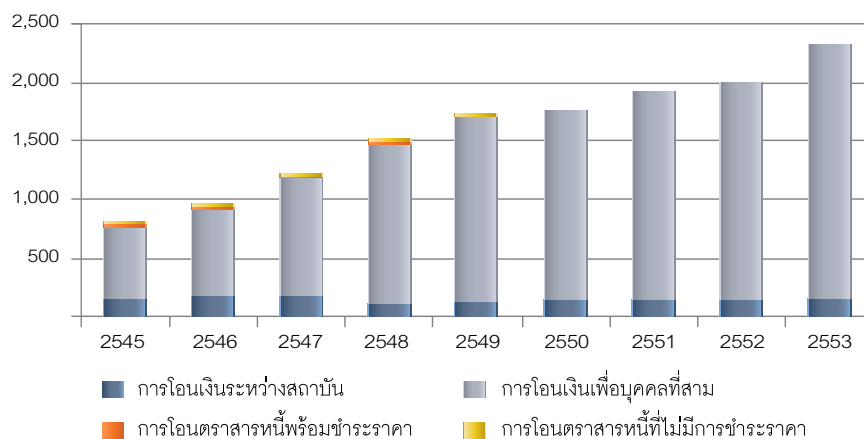
53

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 12: ปริมาณรายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

พันรายการ

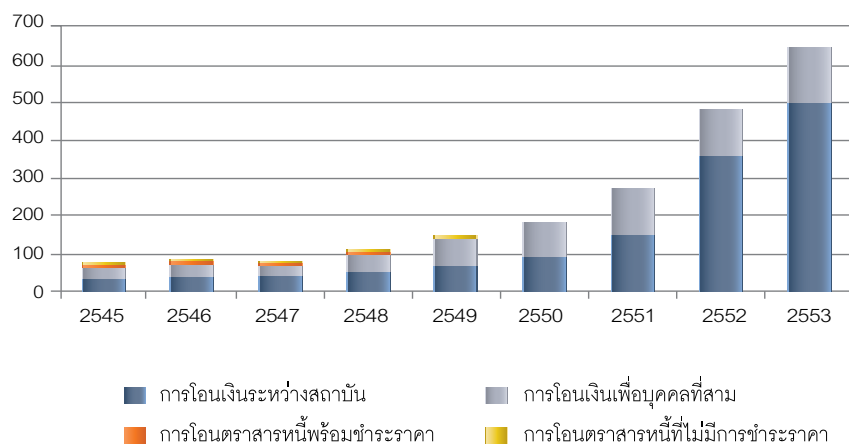
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

54

ภาพที่ 13: มูลค่ารายการต่าง ๆ ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต

ล้านล้านบาท

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.3 ระบบการหักบัญชีเช็ค

ในปี 2553 ปริมาณการใช้เช็คทั้งหมด (รวมทั้งเช็คระหว่างธนาคารและเช็คภายในธนาคารเดียวกัน) มีจำนวนทั้งสิ้น 114.6 ล้านฉบับ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 7.0 สำหรับมูลค่าการใช้เช็ครวมเท่ากับ 51.7 ล้านล้านบาท ลดลงร้อยละ 7.8 จำนวนเช็คเฉลี่ยต่อประชากรเท่ากับ 1.8 ฉบับต่อคน มูลค่าเช็คเรียกเก็บต่อฉบับใกล้เคียงกับปีก่อนเท่ากับ 0.5 ล้านบาท โดยลดลงร้อยละ 0.8

เช็คคืนมีปริมาณทั้งสิ้น 1.6 ล้านฉบับ มูลค่ารวม 258.3 พันล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นเช็คคืนด้วยเหตุผลไม่มีเงินจำนวน 1.1 ล้านฉบับ หรือ 140.7 พันล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าเช็คคืนไม่มีเงินต่อเช็คเรียกเก็บเท่ากับร้อยละ 1.0 และร้อยละ 0.3 ตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับปีก่อน

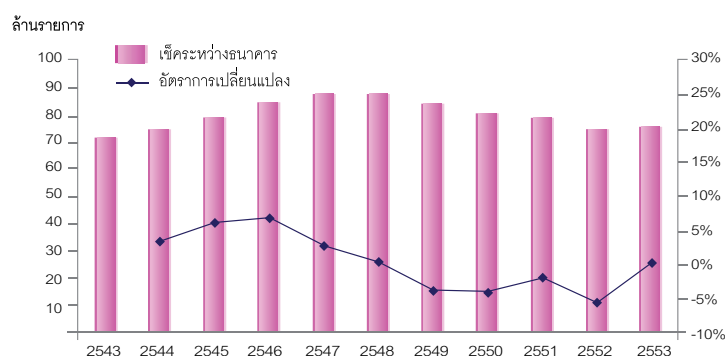
ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ประกอบด้วย ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing System: ECS) ระบบการหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque Clearing System) และระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี (Bill for Collection: B/C)

ในปี 2553 เช็คระหว่างธนาคารมีปริมาณทั้งสิ้น 75.1 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 33,780 พันล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2552 มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.3 และร้อยละ 0.6 ตามลำดับ

สำหรับปริมาณเช็คคืนในปี 2553 มีจำนวนทั้งสิ้น 1.3 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่ารวม 204.2 พันล้านบาท สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คคืนต่อเช็คเรียกเก็บคิดเป็นร้อยละ 1.7 และ 0.6 ตามลำดับ

ภาพที่ 14: ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคาร

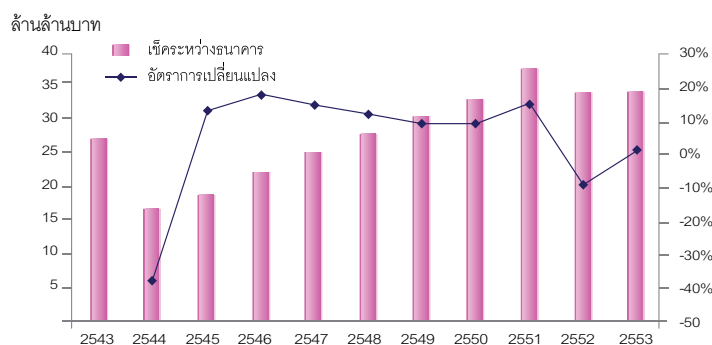

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

56

ภาพที่ 15: มูลค่าเช็คระหว่างธนาคาร

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2553 ยังอยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ ร้อยละ 71.7 และ 89.5 ตามลำดับ ส่วนเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าลดลงมาเท่ากับร้อยละ 19.4 และ 9.3 สำหรับเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชียังคงมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 9.0 และ 1.2 ตามลำดับ

ภาพที่ 16: ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่าง ๆ

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ระบบการหักบัญชีเช็คภายในธนาคารเดียวกัน

ธปท. เริ่มเก็บข้อมูลเช็คภายในธนาคารเดียวกันจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจบางสถาบันตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลดังกล่าวหมายถึงปริมาณและมูลค่าของเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล เช็คเรียกเก็บในเขตต่างจังหวัด เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี

ในปี 2553 เช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันมีปริมาณทั้งสิ้น 39.4 ล้านฉบับ คิดเป็นมูลค่า 17,918.1 พันล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2552 มีปริมาณและมูลค่าลดลงเท่ากับร้อยละ 18.4 และ 20.3 ตามลำดับ สำหรับสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คเรียกเก็บภายในธนาคารเดียวกันต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 34.4 และ 34.7 ตามลำดับ

3.2.4 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

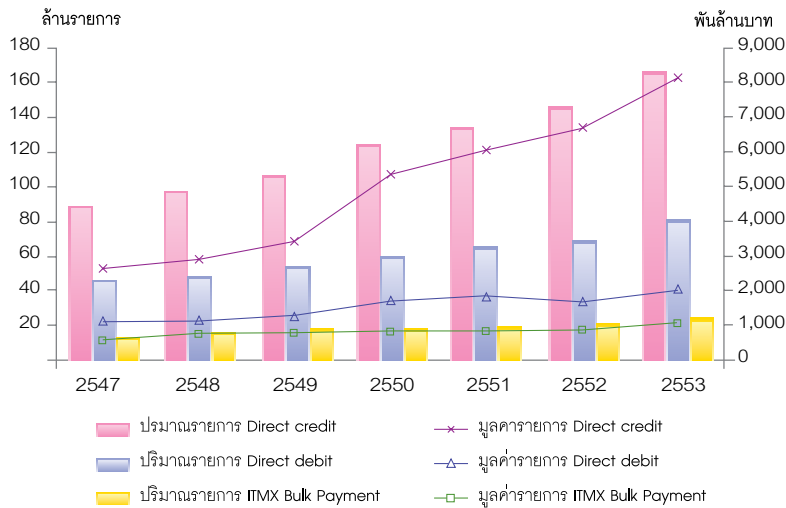
ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าเป็นระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อยประเภทที่มีข้อตกลงล่วงหน้าไว้กับธนาคาร โดยมีงวดการชำระเงินที่แน่นอนและ/หรือมีปริมาณรายการจำนวนมาก ประกอบด้วย การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ได้แก่ การทำรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินปันผล คืนภาษี และการทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ชำระค่าบัตรเครดิต ฯลฯ และการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าข้ามธนาคารสำหรับกรณีที่ผู้โอนเงินกับผู้รับเงินมีบัญชีอยู่ต่างธนาคารกัน หรือระบบ ITMX Bulk Payment ซึ่งบริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ และให้บริการเฉพาะรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

ในปี 2553 การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 11.2 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 21.4 จากปีที่ผ่านมา และมีจำนวนรายการรวม 271.7 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.3 โดยรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

58

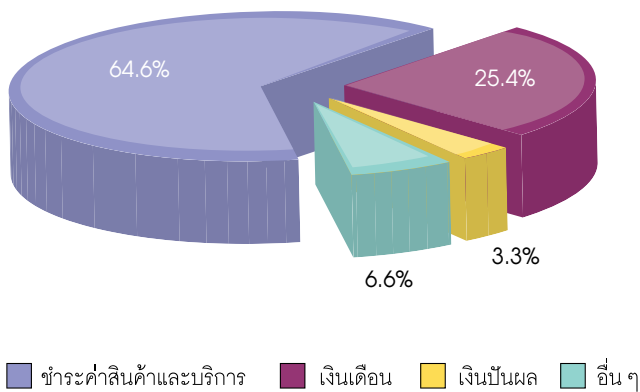
ภาพที่ 17: ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

(Direct Credit) มีสัดส่วนสูงสุด ทั้งปริมาณและมูลค่า คิดเป็นร้อยละ 61.2 และ 72.4 ตามลำดับ รองลงมาคือรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 29.7 และสัดส่วนมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 18.0 ส่วนระบบ ITMX Bulk Payment มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 9.1 และสัดส่วนมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 9.6

ภาพที่ 18: สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ ITMX Bulk Payment

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคารผ่านระบบ ITMX Bulk Payment ในปีนี้มีปริมาณรวม 24.7 ล้านรายการ และมูลค่ารวม 1,080.6 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 18.2 และร้อยละ 24.5 ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาตามปริมาณ การชำระค่าสินค้าและบริการจะมีสัดส่วนรายการสูงที่สุดร้อยละ 44.4 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 32.6 แต่หากพิจารณาตามมูลค่าแล้ว การโอนเงินเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการจะมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 64.6 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 25.4

สำหรับการโอนเงินในระบบ Direct Credit มีปริมาณและมูลค่ารวม 166.4 ล้านรายการ และ 8,121.4 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.8 และ 21.3 ตามลำดับ การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนเพื่อจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 53.5 และร้อยละ 78.0 ตามลำดับ

ส่วนการโอนเงินในระบบ Direct Debit มีปริมาณรวม 80.6 ล้านรายการเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.6 และมีมูลค่ารวม 2,021.1 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.6 เกือบทั้งหมดเป็นการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ โดยมีสัดส่วนทางด้านมูลค่าและปริมาณรายการถึงร้อยละ 90.0 และ 96.9 ตามลำดับ

3.2.5 บริการที่เคาน์เตอร์ธนาคาร และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน

การชำระค่าใช้จ่ายตามใบเรียกเก็บเงิน (Bill Payment)

ในปี 2553 การชำระค่าใช้จ่ายตามใบแจ้งหนี้ผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารและเคาน์เตอร์ผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) เพื่อจ่ายค่าสาธารณูปโภคและค่าสินค้าและบริการ มีปริมาณธุรกรรมทั้งสิ้นจำนวน 263.8 ล้านรายการ และมีมูลค่าธุรกรรมรวม 6,674.1 พันล้านบาท ในจำนวนนี้ การชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ Non-bank มีปริมาณสูงถึง 182.3 ล้านรายการ และมีมูลค่า 448.2 พันล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 69.1 ของปริมาณรายการทั้งหมด ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการแข่งขันการส่งเสริมการขายใน

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

60

เรื่องการลดค่าธรรมเนียมของ Non-bank ในส่วนของการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารมีปริมาณ 81.5 ล้านรายการ ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 3.9 ขณะที่มูลค่าการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารโดยรวมสูงกว่า Non-bank อย่างเห็นได้ชัดโดยอยู่ที่ 6,225.9 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 19.7 จากปีก่อน

เงินสดยังคงเป็นสื่อการชำระเงินที่ได้รับความนิยมมากที่สุดสำหรับการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคาร และ Non-bank โดยมีสัดส่วนร้อยละ 96.9 และ 34.1 ของปริมาณและมูลค่ารายการ ตามลำดับ รองลงมาได้แก่ เช็คซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 1.1 และ 45.9 ของปริมาณและมูลค่ารายการ ตามลำดับ

หากเปรียบเทียบช่องทางการชำระค่าใช้จ่ายของธนาคาร จะพบว่า การชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารได้รับความนิยมสูงกว่าการหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) ซึ่งมีปริมาณ 73.9 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 1,795.6 พันล้านบาท สัดส่วนปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการชำระค่าใช้จ่ายผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารและ Non-bank เปรียบเทียบกับธุรกรรม direct debit สรุปได้ตามภาพที่ 19 และ 20 ตามลำดับ

กรอบที่ 10: ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน

ผู้ให้บริการรับชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์แทนเจ้าหนี้ (ผู้ให้บริการรับชำระเงินแทน) ที่ได้รับอนุญาตตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 มีจำนวน 33 ราย แบ่งเป็นผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงินจำนวน 20 ราย และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงินจำนวน 13 ราย

ผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน

1. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
4. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
5. ธนาคารเจฟซีเอ็มอาร์แกแ่น เซส สาขากรุงเทพฯ
6. ธนาคารซีทีบีแบงก์ สาขากรุงเทพฯ
7. ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)
8. ธนาคารซูมิโตโม มิตซูบิชิ แบงก์ คอร์ปอเรชั่น สาขากรุงเทพฯ
9. ธนาคารดอยซ์แบงก์ สาขากรุงเทพฯ
10. ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน)
11. ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน)
12. ธนาคารไทยเครดิต เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน)
13. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
14. ธนาคารธนาชาต จำกัด (มหาชน)
15. ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
16. ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)
17. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน)
18. ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน)
19. ธนาคารแห่งโตเกียว-มิทซูบิชิ ยูเอฟเจ จำกัด สาขากรุงเทพฯ
20. ธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้แบงกิงคอร์ปอเรชั่น จำกัด

ผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)

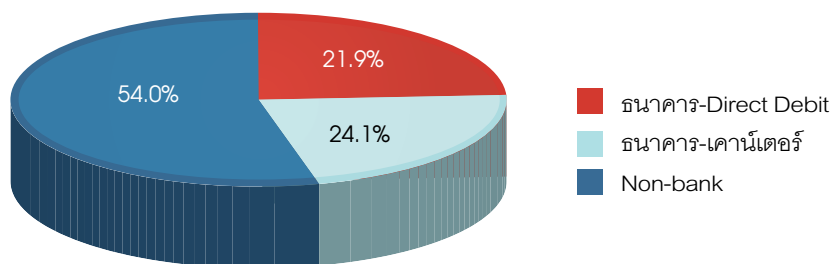
1. บริษัท โกลบอล เซอร์วิส เซ็นเตอร์ จำกัด
2. บริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด
3. บริษัท เจ มาร์ท จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ทรู มั่นใจ จำกัด
5. บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
7. บริษัท สหพัฒนพิบูล จำกัด (มหาชน)
8. บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)
9. บริษัท เอก-ชัย ดิสทริบิวชั่น ซิสเทม จำกัด
10. บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)
11. บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)*
12. บริษัท สามารถ ไอ-โมบาย จำกัด (มหาชน)*
13. บริษัท แอดวานซ์ เอ็มแปย์ จำกัด*

*ยังไม่เปิดให้บริการ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

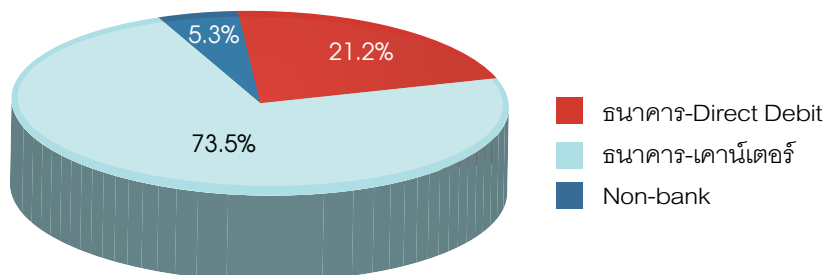
62

ภาพที่ 19: สัดส่วนปริมาณธุรกรรมชำระ Bill Payment ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 20: สัดส่วนมูลค่าการชำระ Bill Payment ผ่านธนาคาร และ Non-bank ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินข้ามธนาคารผ่านระบบ ORFT ที่เดบิต

การโอนเงินข้ามธนาคารที่เดบิตผ่านระบบ Online Retail Funds Transfer (ORFT) มีจำนวนธุรกรรมทั้งสิ้น 9.2 ล้านรายการ และมีมูลค่ารวม 172.0 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 13.8 และร้อยละ 32.3 ตามลำดับ

3.2.6 บัตรพลาสติก

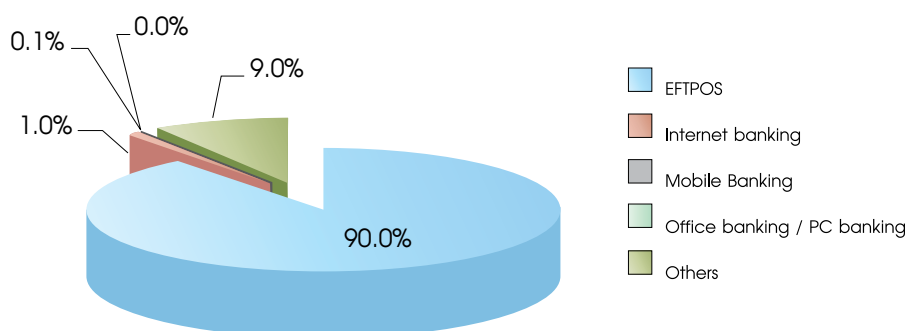
63

บัตรพลาสติก ครอบคลุมทั้งบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเอทีเอ็ม ซึ่งเป็นสื่อการชำระเงินที่ยังคงมีบทบาทสำคัญในการใช้ทดแทนเงินสด มีความปลอดภัยให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการในการชำระค่าสินค้าและบริการ ช่วยลดต้นทุนการพิมพ์ธนบัตร รวมถึงต้นทุนการจัดการเงินสดของร้านค้าและธนาคารพาณิชย์ ในปี 2553 บัตรเดบิตยังคงมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ขณะที่บัตรเอทีเอ็มมีแนวโน้มการขยายตัวที่ลดลง ส่วนหนึ่งมาจากสถาบันการเงินหลายแห่งเน้นการให้บริการแก่ผู้ถือบัตรเดบิตมากกว่าผู้ถือบัตรเอทีเอ็ม อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าบัตรเดบิตจะให้บริการชำระค่าสินค้าและบริการที่จูดรับชำระเงินได้เช่นเดียวกับบัตรเครดิต แต่ผู้ถือบัตรเดบิตยังคงมีพฤติกรรมการใช้บัตรเดบิตเหมือนการใช้บัตรเอทีเอ็มโดยใช้สำหรับการถอนเงินสดเป็นหลัก

บัตรเครดิต

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2553 มีมูลค่า 1,051.6 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ซึ่งมีมูลค่า 937.1 พันล้านบาท โดยยังคงมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 12.2 เมื่อพิจารณาช่องทางการใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการพบว่า ผู้ใช้บัตรเครดิตยังนิยมใช้บัตรผ่านจุดรับชำระเงินที่ร้านค้า (EFTPOS) มากที่สุด ทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้ โดยมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 90.0 และ 88.4 ตามลำดับ สำหรับช่องทาง Internet banking และ Mobile banking ยังคงมีสัดส่วนที่ต่ำมากเช่นปีที่ผ่านมา ทั้งในแง่จำนวนรายการและมูลค่าการใช้

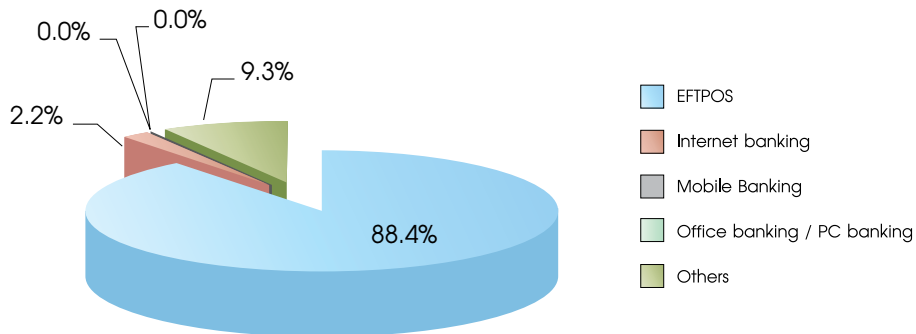
ภาพที่ 21: จำนวนรายการการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

ภาพที่ 22: มูลค่าการใช้บัตรเครดิตผ่านช่องทางต่าง ๆ ปี 2553

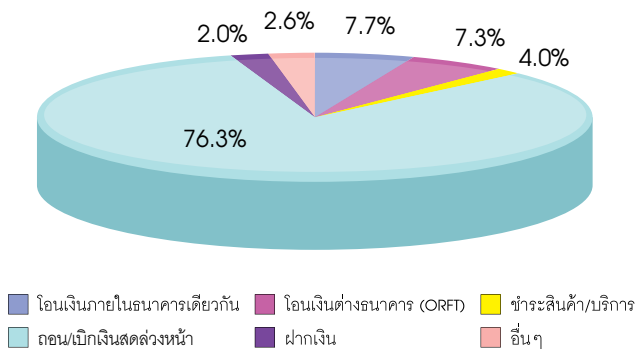

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเดบิต

การใช้บัตรเดบิตส่วนใหญ่ ยังคงเป็นการใช้เพื่อการเบิกถอนเงินสดในลักษณะเดียวกับบัตรเอทีเอ็มเป็นหลัก โดยการใช้บัตรเพื่อโอนเงินและชำระค่าสินค้าและบริการยังมีสัดส่วนที่ต่ำมาก ดังจะเห็นได้จากปริมาณการใช้บัตรเดบิตเพื่อเบิกถอนเงินสดในปี 2553 มีจำนวน 828.6 ล้านรายการ คิดเป็นร้อยละ 76.3 ของปริมาณรายการใช้บัตรเดบิตทั้งสิ้น ขณะที่สัดส่วนการใช้บัตรเดบิตเพื่อโอนเงินภายในธนาคารเดียวกันและโอนเงินต่างธนาคาร มีสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 7.7 และร้อยละ 7.3 ส่วนสัดส่วนการใช้บัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ มีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 4.0

ภาพที่ 23: สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเดบิต ปี 2553

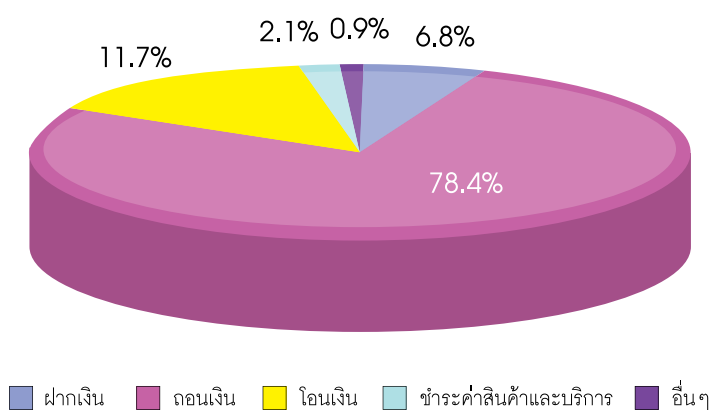

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

บัตรเครดิตเอเอ็ม

ปริมาณการใช้บัตรเครดิตเอเอ็ม⁵ ในปี 2553 มีปริมาณลดลงต่อเนื่องจากปีก่อน จาก 516.3 ล้านรายการในปี 2552 เป็น 491.3 ล้านรายการ คิดเป็นร้อยละ 4.8 โดยบริการการโอนเงินเป็นรายการหลักที่มีปริมาณลดลงซึ่งลดมากถึงร้อยละ 31.2 ขณะที่บริการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่องเอเอ็มมีการขยายตัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18.9 มูลค่าของธุรกรรมบริการถอนเงินมีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 66.1 แต่เป็นที่น่าสนใจว่าอัตราการขยายตัวของปริมาณธุรกรรมติดลบเป็นปีที่ 4 ตั้งแต่ปี 2550 เนื่องจากจำนวนบัตรเครดิตเอเอ็มที่ลดลง อย่างไรก็ตาม บริการฝากเงินผ่านเครื่องรับเงินฝากอัตโนมัติยังคงมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แม้จะคิดเป็นเพียงร้อยละ 5.5 ในขณะที่บริการอื่นๆ ลดลงหรือทรงตัว จากตัวเลขดังกล่าวทำให้เห็นแนวโน้มการรับฝากเงินผ่านเครื่องรับเงินฝากอัตโนมัติยังคงได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้ใช้บริการ

ภาพที่ 24: สัดส่วนธุรกรรมผ่านบัตรเครดิตเอเอ็ม ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁵ เฉพาะธุรกรรมการใช้บัตรเครดิตเอเอ็มของธนาคารพาณิชย์ ไม่รวมสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

66

ตารางที่ 3: รุขรกรรมการใช้บัตรของธนาคารพาณิชย์ ปี 2553

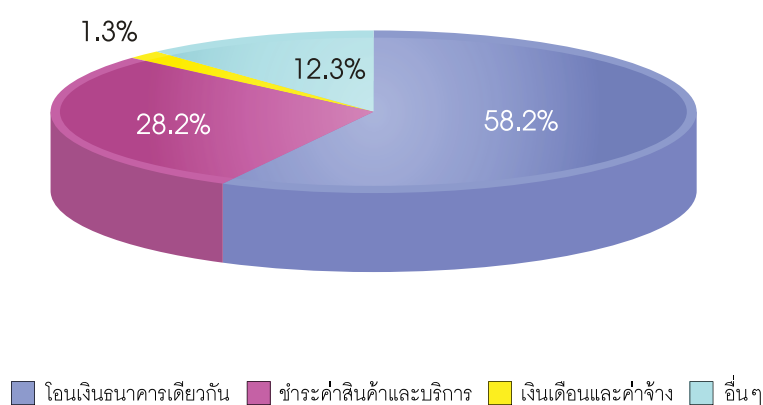
	ปริมาณ		มูลค่า	
	ล้านรายการ	สัดส่วนร้อยละ	พันล้านบาท	สัดส่วนร้อยละ
บัตรเอทีเอ็ม				
- ถอนเงิน	385.2	78.4%	1,508.0	66.1%
- โอนเงิน	57.6	11.7%	425.9	18.7%
- ชำระสินค้าและบริการ	10.5	2.1%	24.2	1.1%
- ฝากเงิน	33.3	6.8%	323.6	14.2%
- อื่นๆ	4.6	0.9%	0.9	0.0%
รวม	491.3	100.0%	2,282.7	100.0%
บัตรเดบิต				
- ถอนเงิน	828.6	76.3%	3,670.2	58.3%
- โอนเงิน	163.3	15.0%	2,294.4	36.5%
- ชำระสินค้าและบริการ	43.7	4.0%	111.9	1.8%
- ฝากเงิน	22.0	2.0%	217.1	3.5%
- อื่นๆ	27.8	2.6%	0.0	0.0%
รวม	1,085.4	100.0%	6,293.7	100.0%

3.2.7 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

การใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมในกลุ่มลูกค้าธนาคารโดยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามความมั่นใจของผู้ใช้บริการในระบบความปลอดภัยของระบบที่น่าเชื่อถือมากขึ้น โดยในปี 2553 มีปริมาณธุรกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.1 จาก 49.4 ล้านรายการ เป็น 60.8 ล้านรายการ ขณะที่มูลค่าการใช้บริการเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.6 จาก 5.7 ล้านล้านบาท เป็น 7.9 ล้านล้านบาท

สัดส่วนปริมาณการใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต แยกได้เป็น การโอนเงินธนาคารเดียวกัน ร้อยละ 58.2 การชำระค่าสินค้าและบริการมีสัดส่วนร้อยละ 28.2 ขณะที่การโอนเงินต่างธนาคารและการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง มีสัดส่วนร้อยละ 12.3 และร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ภาพที่ 25: สัดส่วนปริมาณรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.2.8 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Money) มี 2 รูปแบบ คือแบบเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในบัตร (Card-based) และ แบบเก็บมูลค่าเงินอิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่าย (Network-based) ในประเทศไทย ณ สิ้นปี 2553 มีผู้ให้บริการ e-Money ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. รวมทั้งหมด 17 ราย เพิ่มขึ้นจากปีก่อนที่มีจำนวน 9 ราย การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ในปี 2553 มีปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายรวมทั้งสิ้น 221.5 ล้านรายการ และ 17.7 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนคิดเป็นร้อยละ 115.0 และร้อยละ 68.2 ตามลำดับ การเพิ่มขึ้นดังกล่าวนอกจากเกิดจากความนิยมใช้บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์สูงขึ้นแล้ว อีกส่วนหนึ่งมาจากจำนวนผู้ให้บริการที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้นด้วย โดย ณ สิ้นปี มีจำนวนบัตรหรือจำนวนบัญชีรวมทั้งสิ้น 11.5 ล้านบัตรหรือบัญชี

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

68

กรอบที่ 11: การควบคุมดูแลการให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์

การให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยกฎหมาย 2 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551 ปัจจุบันนี้มีผู้ให้บริการ e-Money ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มได้ดังนี้

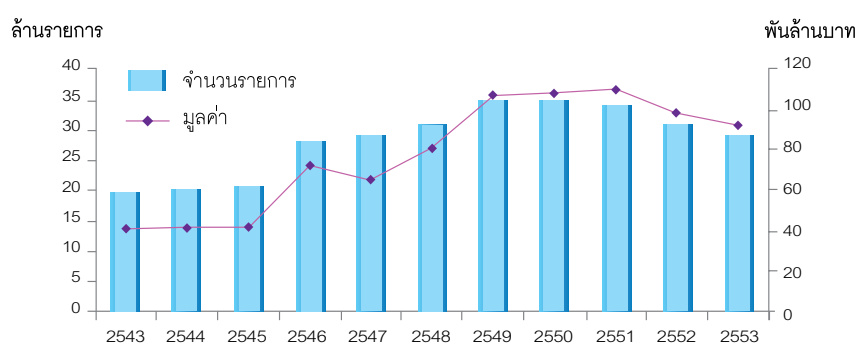
1. การให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้า/บริการจากผู้ให้บริการหลายราย ณ สถานที่ที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน ณ สิ้นปี 2553 มีผู้ให้บริการที่มีใบอนุญาตการเงินรวม 5 ราย ได้แก่ บริษัท สรรพสินค้าเซ็นทรัล จำกัด บริษัท เซฟรอน (ไทย) จำกัด บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล คอมเมอร์เชียล โคออร์ดิเนชั่น จำกัด บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
2. การให้บริการ e-Money ที่ใช้ซื้อสินค้า/บริการจากผู้ให้บริการหลายราย โดยไม่จำกัดสถานที่และไม่อยู่ภายใต้ระบบการจัดจำหน่ายและการให้บริการเดียวกัน มีผู้ให้บริการที่เป็นสถาบันการเงิน และที่มีใบอนุญาตการเงินรวม 12 ราย ดังนี้

Bank	Non-bank
ธนาคาร กรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	บริษัท ไทยสมาร์ตการ์ด จำกัด
ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	บริษัท เพย์เมนต์ โซลูชั่น จำกัด
ธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน)	บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเบย์ จำกัด
ธนาคาร ทหารไทย จำกัด (มหาชน)	บริษัท แอดวานซ์ เมจิค การ์ด จำกัด
ธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)	บริษัท เพย์สบาย จำกัด
ธนาคาร ทิสโก้ จำกัด (มหาชน)	บริษัท ทรู มานี จำกัด

3.3 การโอนเงินและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

69

ภาพที่ 26: จำนวนรายการและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์

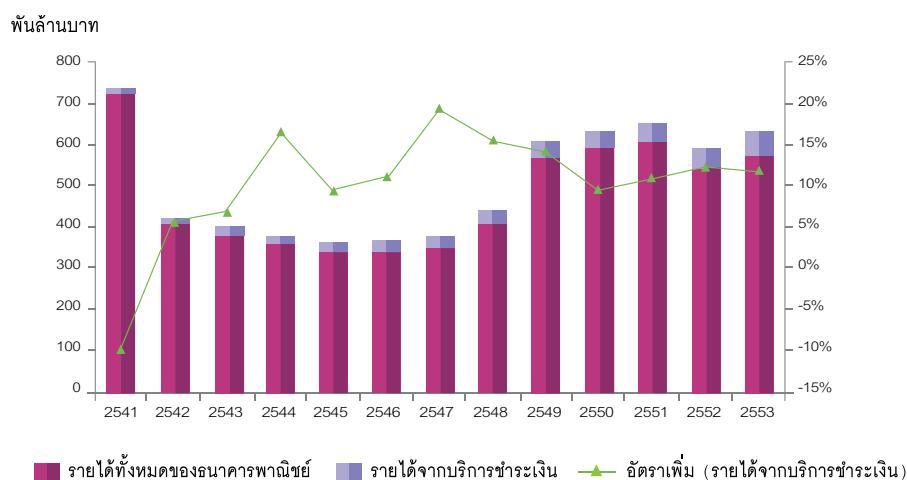

ที่มา: บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

ในปี 2553 การโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์ มีการปรับตัวลดลงทั้งปริมาณและมูลค่าจากระยะเดียวกันปีก่อนจาก 30.6 ล้านรายการ และ 98.5 พันล้านบาท เป็น 29.0 ล้านรายการ และ 92.2 พันล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 5.3 และร้อยละ 6.4 ตามลำดับ โดยการชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ยังคงเป็นธุรกรรมหลักที่ผู้บริโภคทำผ่านบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด

3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

ภาพที่ 27: รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

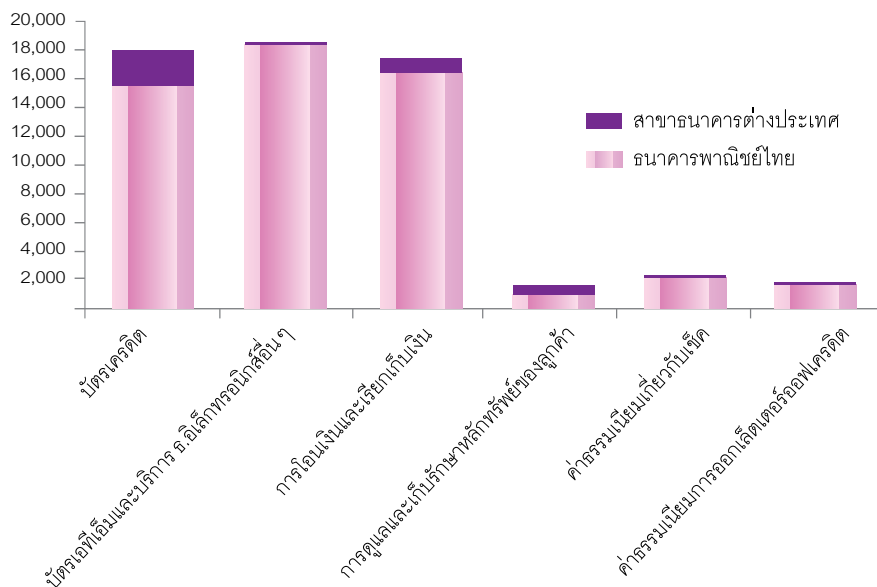
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

710

รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ในปี 2553 เท่ากับ 59.9 พันล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.5 ของรายได้ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ ขยายตัวต่อเนื่องจากปีก่อนในระดับร้อยละ 11.8 (ภาพที่ 27) สัดส่วนต่อรายได้จากบริการด้านการชำระเงินสามอันดับแรกยังคงเป็นรายได้จากบริการบัตรเครดิตที่เอ็มและบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (ร้อยละ 30.9) บริการบัตรเครดิต (ร้อยละ 30.3) และบริการโอนเงินและเรียกเก็บเงิน (ร้อยละ 29.3) ตามลำดับ โดยรายได้จากการดูแลและเก็บหลักทรัพย์จากลูกค้าเป็นรายการที่มีการขยายตัวมากที่สุดจากระยะเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 15.4 เป็นที่น่าสังเกตว่า รายได้หลักจากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศคือบริการบัตรเครดิตที่เอ็มและบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 33.3 ขณะที่บริการบัตรเครดิตถือเป็นรายได้หลักจากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศซึ่งคิดเป็นร้อยละ 58

ภาพที่ 28: รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่าง ๆ ในปี 2553

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรช.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
ACDM	ASEAN Central Bank Deputies' Meeting
ACGM	ASEAN Central Bank Governors' Meeting
AML/CFT	Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism
APN	Asian Payment Network Forum
ATM	Automated Teller Machine
ADM	Automatic Deposit Machine
B/C	Bill for Collection หมายถึง เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer Network หรือ ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง
BIS	Bank for International Settlements
CLS	Continuous Linked Settlement
CDD	Customer Due Diligence หรือ การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับลูกค้า
ECS	Electronic Cheque Clearing System หรือ ระบบการหักบัญชีเช็ค ระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at the Point of Sale
e-Money	Electronic money
FSAP	Financial Sector Assessment Program
GDP	Gross Domestic Product หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ราคาปัจจุบัน
ICAS	Imaged Cheque Clearing and Archive System หรือ ระบบ การหักบัญชีเช็คด้วยภาพเช็คและระบบการจัดเก็บภาพเช็ค
IMF	International Monetary Fund
ITMX	Interbank Transaction Management and Exchange
KYC	Know Your Customer หรือ การแสดงตัวตนของลูกค้า
MOU	Memorandum of Understanding

72	NECTEC	National Electronics and Computer Technology Center หรือ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
	NITMX	National ITMX หรือ บริษัท เนชั่นแนลไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด
	NPCS	National Payment Card Standard
	ORFT	Online Retail Funds Transfer
	PvP	Payment versus Payment
	RTGS	Real Time Gross Settlement
	SIPS	Systemically Important Payment Systems
	SRS	Securities Requirement for Settlement
	WC-PSS	Working Committee on Payment and Settlement System

ธนาคารแห่งประเทศไทย. แผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน 2553, กันยายน 2550

73

“พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2551” (2551, 16 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 99 ก. หน้า 1-12

“ประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำหรือแปลงเอกสารและข้อความให้อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553” (2553, 26 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนพิเศษ 124 ง. หน้า 47-50

Bank of Thailand. *Payment 2004: A Road Map for Thai Payment Systems*, January 2002

Bank for International Settlements. *Glossary of terms used in payments and settlement systems*, March 2003

CLS Settlement. Retrieved March 18, 2011.

from <http://www.cls-group.com/Products/Settlement/Pages/default.aspx>

Table 1:	Basic statistical data
Table 2:	Technological infrastructure
Table 3:	Narrow Money (at year-end, billion baht)
Table 4:	Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
Table 5:	Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
Table 6:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Volume of transactions (in thousands)
Table 7:	Indicators of the use of various cashless payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 8:	Notes and coins (at year-end, million baht)
Table 9:	Institutional infrastructure
Table 10:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Volume of transactions (in thousands)
Table 11:	Payment instructions handled by selected interbank settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 12:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Volume of transactions (in millions)
Table 13:	Securities transfer instructions handled by securities settlement systems. Value of transactions (billion baht)
Table 14:	Number of participants in selected payment and settlement systems
Table 15:	Number of ATMs
Table 16:	Number of EFTPOS terminals
Table 17:	Number of payment cards
Table 18:	Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)
Table 19:	Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)
Table 20:	Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

- Table 21: Sources of payment revenues of foreign bank branches
(million baht)
- Table 22: Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)
- Table 23: Daily averages of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 24: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)
- Table 25: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 26: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS
(Monthly average per card, baht)
- Table 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)
- Table 28: Use of mobile banking
- Table 29: Use of internet banking
- Table 30: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds
Transfer: ORFT). Volume of transactions (in thousands)
- Table 31: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds
Transfer: ORFT). Value of transactions (billion baht)
- Table 32: Bill payment at bank counters. Volume of transactions
(in thousands)
- Table 33: Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)
- Table 34: Use of e-Money
- Table 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments
(million baht)

6 ตารางสถิติ

7/6

TABLE 1: Basic statistical data

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^p
Population (millions)	62.42	62.83	63.04	63.39	63.53	63.88
GDP current price (billion baht)	7,092.9	7,844.9	8,525.2	9,080.4	9,041.5	10,102.9
GDP per capita (baht)	103,671.01	114,803.50	124,377.10	131,717.80	129,875.10	143,612.50
Exchange rate vis-à-vis US\$ (at year-end)	41.17	36.04	33.75	34.93	33.36	30.15

Sources: Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

^p Preliminary Data

TABLE 2: Technological infrastructure

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total fixed network telephone subscribers (millions)	7.00	7.04	7.02	6.97	6.85	6.65
Total mobile telephone subscribers (millions)	32.00	41.30	51.60	63.69	69.50	73.05
Postpaid	5.25	6.32	5.60	6.54	7.39	7.84
Prepaid	26.75	34.98	46.00	57.15	62.11	65.21
Total Internet users (millions)	9.91	11.41	13.42	16.10	18.30	nav.
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	11.21	11.21	11.14	10.99	10.78	10.41
Mobile telephone (%)	51.27	65.73	81.86	100.48	109.40	114.36
Internet (%)	15.87	18.17	21.28	25.40	28.81	nav.

Sources: CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited, National Electronics and Computer Technology Center

TABLE 3: Narrow Money¹ (at year-end, billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Currency	781.70	806.37	878.33	962.63	1,045.11	1,156.43
Held by business and household sector	630.71	652.90	720.05	752.33	843.96	937.20
Held by commercial banks	132.65	135.11	140.24	184.76	178.97	193.50
Held by finance companies	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Held by specialized banks	17.16	17.13	16.71	24.23	22.18	25.74
Demand deposits	259.51	258.57	279.85	288.90	330.59	365.24
Demand deposits at Bank of Thailand	3.30	3.67	3.85	15.11	3.13	2.94
Demand deposits at commercial banks	252.03	252.06	271.41	269.77	321.33	357.38
Demand deposit at specialized banks	4.18	2.84	4.59	4.02	6.14	4.92
Narrow Money	890.22	911.47	999.90	1,041.22	1,174.55	1,302.44
Currency held by business and household sector as % of Narrow money	70.8%	71.6%	72.0%	72.3%	71.9%	72.0%
Demand deposits held by business and household sector as % of Narrow money	29.2%	28.4%	28.0%	27.7%	28.1%	28.0%

Source: Bank of Thailand

¹ Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

^P Preliminary Data

TABLE 4: Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Banknotes and coins ¹	630.71	652.90	720.05	752.33	843.96	937.20
Demand deposits	259.51	258.57	279.85	288.90	330.59	365.24
Narrow money ²	890.22	911.47	999.90	1,041.22	1,174.55	1,302.44
Broad money ³	7,927	8,573	9,109	9,944	10,617	11,776

Source: Bank of Thailand

¹ Banknotes outside depository corporations and coins issued by central government

² Currency in circulation and demand deposits at commercial banks and specialized banks

³ Currency in circulation and all kinds of deposits at commercial banks, specialized banks, and PN issued by financial companies

^P Preliminary Data

6 ตารางสถิติ

78

TABLE 5: Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Balances held at central bank	57.0	56.8	51.5	58.5	48.2	78.2
Required reserves	375.0	404.8	408.2	426.7	425.9	457.8
Free reserves	648.0	743.2	921.2	1,382.2	1,908.3	2,110.7
Transferable deposits at other banks	6.0	5.1	6.7	5.0	3.7	6.7
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	113.0	80.1	75.8	19.2	14.9	10.0

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

TABLE 6: Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Volume of transactions (in thousands)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Paper-based¹:	87,365	127,774	130,235	129,126	123,202	114,558
In-house cheque	nav.	43,681	49,503	49,900	48,310	39,435
Interbank cheque	87,365	84,093	80,732	79,227	74,892	75,123
Payment cards:	1,014,782	1,214,314	1,401,241	1,601,273	1,747,320	1,942,936
ATM card ²	535,298	646,304	592,653	555,826	556,613	542,707
for cash withdrawal	472,640	553,837	473,532	419,610	387,175	422,546
for other purposes ³	62,658	92,467	119,121	136,216	169,438	120,161
Debit card	262,484	326,105	538,288	761,142	895,708	1,085,356
for purchasing purpose via EFTPOS	6,016	6,762	9,536	11,496	11,913	13,802
for other purposes ⁴	256,468	319,343	528,751	749,646	883,794	1,071,555
Credit card ⁵	217,000	241,904	270,300	284,305	294,999	314,873
for purchasing purpose	195,293	215,010	237,798	251,128	263,424	282,597
for other purposes ⁶	21,707	26,894	32,502	33,177	31,575	32,276
Automated:	161,885	177,801	203,536	220,128	237,630	274,018
Direct credit ⁷	96,828	105,731	124,236	134,010	146,151	166,372
Direct debit ⁸	47,825	53,277	59,967	64,985	68,583	80,621
ITMX Bulk Payment (SMART)	15,728	17,072	17,568	19,205	20,891	24,702
BAHTNET ⁹	1,504	1,721	1,766	1,929	2,005	2,323

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque. Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from three Special Financial Institutions.

³ Data included purchasing goods and services, deposit and funds transfer

⁴ Data included purchasing goods and services via other channels, cash withdrawal, deposit and funds transfer

⁵ Data included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand

⁶ Data included cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer

⁷ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁸ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁹ Included interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

^P Preliminary Data

6 ตารางสถิติ

80

**TABLE 7: Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Value of transactions (billion baht)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Paper-based¹:	27,737	48,200	55,637	62,147	56,066	51,698
In-house cheque	nav.	18,080	23,099	25,061	22,473	17,918
Interbank cheque	27,737	30,121	32,537	37,086	33,593	33,780
Payment cards:	4,730	5,831	6,650	7,919	8,457	9,854
ATM card ²	2,360	2,859	2,607	2,645	2,643	2,508
for cash withdrawal	1,847	2,190	1,840	1,634	1,498	1,721
for other purposes ³	513	668	767	1,011	1,145	787
Debit card	1,766	2,240	3,205	4,354	4,876	6,294
for purchasing purpose via EFTPOS	10	12	19	24	24	30
for other purposes ⁴	1,756	2,228	3,186	4,330	4,852	6,263
Credit card ⁵	604	732	839	921	937	1,052
for purchasing purpose	469	561	636	711	737	845
for other purposes ⁶	135	171	203	210	200	207
Automated:	110,457	148,778	190,210	286,191	498,861	665,846
Direct credit ⁷	2,907	3,436	5,351	6,044	6,698	8,121
Direct debit ⁸	1,111	1,238	1,699	1,847	1,676	2,021
ITMX Bulk Payment (SMART)	806	802	793	828	868	1,081
BAHTNET ⁹	105,634	143,302	182,368	277,472	489,619	654,623

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, Data include in-house cheque from banks, however, some banks do not report in-house provincial and B/C cheque. Data from some Specialized Financial Institutions are not included.

² Include data from three Special Financial Institutions.

³ Data included purchasing goods and services, deposit and funds transfer

⁴ Data included purchasing goods and services via other channels, cash withdrawal, deposit and funds transfer

⁵ Data included bank cards/affinity cards, non-bank cards/affinity cards and foreign credit cards used in Thailand

⁶ Data included cash withdrawal, cash advance, deposit and funds transfer

⁷ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁸ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁹ Included interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

^P Preliminary Data

TABLE 8: Notes and coins (at year-end, million baht)

81

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Notes and coins	781,698	806,380	878,331	993,148	1,095,159	1,187,828
Notes:	753,256	773,848	842,624	954,484	1,054,484	1,144,480
500000 baht	118	118	117	117	117	116
1000 baht	552,606	571,739	628,175	701,711	774,058	889,617
500 baht	99,488	94,712	98,497	119,283	140,972	113,746
100 baht	70,768	74,843	82,435	97,484	98,605	98,235
60 baht	458	1,154	1,157	1,161	1,163	1,166
50 baht	8,264	8,787	7,819	9,377	13,062	12,799
20 baht	18,087	19,038	20,741	21,674	22,835	25,134
10 baht	3,228	3,218	3,357	3,351	3,346	3,342
5 baht	123	123	196	196	196	195
1 baht	107	107	121	121	121	121
50 satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	28,442	32,532	35,707	38,664	40,675	43,348

Source: Bank of Thailand

6 ตารางสถิติ

82

TABLE 9: Institutional infrastructure

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	3	3	3	3	3	3
Number of Accounts ¹	992	366	287	260	226	231
Value of Accounts (million baht) ¹	117,607	174,639	151,137	159,678	250,262	422,059
Thai Commercial Banks						
Number of Institutions	16	15	18	18	17	18
Number of Branches	4,228	4,701	5,070	5,477	5,791	5,961
Number of Accounts	62,416,191	68,154,739	73,108,528	75,259,745	76,078,336	79,073,950
Value of Accounts (million baht)	5,684,676	5,925,445	5,843,995	6,535,094	6,557,653	6,886,058
Specialized Financial Institutions						
Number of Institutions	6	6	6	6	6	6
Number of Branches	1,386	1,699	1,768	1,796	1,853	2,002
Number of Accounts	40,963,967	45,475,345	36,651,097	42,713,869	41,618,537	37,838,856
Value of Accounts (million baht)	1,374,099	1,549,498	1,341,482	1,809,653	2,175,906	2,435,471
Foreign Bank Branches						
Number of Institutions	17	17	16	16	15	15
Number of Branches	17	17	16	16	15	15
Number of Accounts	79,034	83,180	219,789	90,115	89,866	92,402
Value of Accounts (million baht)	558,619	595,896	673,490	507,009	466,418	511,604
Post Office						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	1,146	1,158	1,176	1,188	1,254	1,281
Number of Accounts	-	-	-	-	-	-
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	-	-

Sources: Bank of Thailand and Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Exclude regional offices

^P Preliminary Data

TABLE 10: Payment instructions handled by selected interbank settlement systems.
Volume of transactions (in thousands)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Paper-based:	87,365	84,093	80,732	79,227	74,892	75,123
ECS	64,065	61,445	59,026	57,833	53,926	53,864
Provincial Cheques	16,473	15,935	15,056	14,666	14,353	14,533
B/C ¹	6,827	6,714	6,649	6,728	6,613	6,726
Automated:	45,228	59,872	75,300	100,181	99,110	116,532
BAHTNET ²	1,504	1,721	1,766	1,929	2,005	2,323
ITMX Bulk Payment (SMART)	15,728	17,072	17,568	19,205	20,891	24,702
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	27,996	41,079	55,966	79,047	76,214	89,506

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

TABLE 11: Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems.
Value of transactions (billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Paper-based:	27,737	30,121	32,537	37,086	33,593	33,780
ECS	25,063	27,175	29,524	33,912	30,473	30,247
Provincial Cheques	2,371	2,617	2,667	2,798	2,761	3,137
B/C ¹	303	329	346	376	359	396
Automated:	106,626	144,374	183,509	278,778	490,940	656,252
BAHTNET ²	105,634	143,302	182,368	277,472	489,619	654,623
ITMX Bulk Payment (SMART)	806	802	793	828	868	1,081
ORFT-ATM (Online Retail Funds Transfer)	187	270	349	478	453	548

Sources: Bank of Thailand and National ITMX Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

6 ตารางสถิติ

84

**TABLE 12: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Volume of transactions (in millions)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	neg.	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Book-entry system:						
Equity securities	2.47	2.45	2.36	2.41	2.46	2.83
Government securities	0.08	0.06	0.05	0.09	0.09	0.13

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

**TABLE 13: Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Value of transactions (billion baht)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	8	35	23	33	42	20
Book-entry system:						
Equity securities	623.0	694.0	713.6	625.8	539.0	816.3
Government securities	6,167	10,666	27,002	58,647	51,071	66,817

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

TABLE 14: Number of participants in selected payment and settlement systems

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BAHTNET	68	665	67	69	65	66
ECS	38	40	40	40	38	38
Provincial Cheque Clearing	18	21	22	23	21	22
B/C ¹	37	39	39	39	37	37
ITMX Bulk Payment (SMART)	26	29	33	33	33	33
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	235,380	247,700	296,867	308,188	633,708	529,237
Book-entry system:						
Equity securities	73	74	77	91	88	89
Government securities ²	5,124	79	77	91	88	89

Sources: Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Government securities depository services was transferred from Bank of Thailand to Thailand Securities Depository Co., Ltd. in 2006.

TABLE 15: Number of ATMs

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total	15,784	21,988	25,943	34,796	39,454	44,468
Bangkok	6,373	8,675	9,883	12,624	13,586	14,639
Central	5,059	6,951	8,818	11,871	13,951	15,669
Northeast	1,375	2,069	2,491	3,673	4,370	5,314
North	1,367	2,072	2,274	3,230	3,707	4,304
South	1,610	2,221	2,477	3,398	3,840	4,542

Source: Bank of Thailand

TABLE 16: Number of EFTPOS terminals¹

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Total	102,000	208,942	218,829	259,567	247,837	287,151

Source: Bank of Thailand

¹ Since 2006, data is collected from banks and some credit card companies.

^P Preliminary Data

6 ตารางสถิติ

86

TABLE 17: Number of payment cards

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total	49,754,883	55,698,708	57,929,150	61,661,578	65,232,748	69,318,320
Credit card ¹	9,958,571	10,900,566	12,003,369	12,971,694	13,489,422	14,196,173
ATM card ²	28,752,512	30,845,358	22,632,173	22,423,525	21,039,987	20,991,627
Debit card ³	11,043,800	13,952,784	23,293,608	26,266,359	30,703,339	34,130,520

Source: Bank of Thailand

¹ Data include non-bank

² Data include Government Saving Bank , Government Housing Bank and Islam Bank of Thailand .

³ Data include Government Saving Bank

TABLE 18: Use of postal payment instruments. Volume of transactions (in millions)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Postal payments total	30.63	34.69	34.45	33.69	30.62	29.00
Domestic money order total ¹	29.66	33.77	33.83	33.19	30.21	28.65
Domestic postal order	0.93	0.86	0.58	0.46	0.38	0.33
International money order	0.04	0.03	0.02	0.02	0.02	0.01
Incoming	0.04	0.03	0.02	0.02	0.02	0.01
Outgoing	0.00	neg.	neg.	0.00	0.00	0.00

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

TABLE 19: Use of postal payment instruments. Value of transactions (billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Postal payments total	81.17	107.06	107.91	110.04	98.52	92.24
Domestic money order total ¹	80.19	105.61	106.71	108.86	97.52	91.49
Domestic postal order	0.21	0.19	0.14	0.12	0.10	0.08
International money order	0.77	0.63	0.53	0.53	0.45	0.34
Incoming	0.76	0.62	0.52	0.53	0.44	0.33
Outgoing	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01

Source: Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

TABLE 20: Sources of payment revenues of Thai commercial banks (million baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Total	31,431	36,291	39,858	44,720	49,568	55,448
Credit card	8,007	9,792	11,202	12,934	13,451	15,562
ATM card and e-banking	9,107	9,976	10,710	12,430	16,539	18,477
Money transfer and collection	10,520	11,711	12,977	14,310	15,148	16,641
Securities custodian	548	756	820	856	815	957
Cheque-related fee	1,100	1,965	2,269	2,365	2,128	2,164
Letter of credit	2,149	2,091	1,880	1,825	1,487	1,647

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

TABLE 21: Sources of payment revenues of foreign bank branches (million baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^P
Total	2,936	2,955	3,146	2,990	3,977	4,422
Credit card	717	873	1,083	1,218	2,356	2,564
ATM card and e-banking	60	59	59	57	46	47
Money transfer and collection	788	763	772	919	874	912
Securities custodian	808	732	753	611	577	650
Cheque-related fee	206	244	239	19	15	129
Letter of credit	357	284	240	166	109	120

Source: Bank of Thailand

^P Preliminary Data

TABLE 22: Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BAHTNET ¹	6,138	6,997	7,206	7,716	8,251	9,600
ECS	261,492	252,858	240,924	231,334	221,919	222,578
Provincial Cheque Clearing	67,236	65,574	61,453	58,663	59,065	60,053
B/C ²	27,865	27,630	27,141	26,911	27,216	27,795
SMART	64,198	70,255	71,704	76,819	85,972	102,074

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

6 ตารางสถิติ

88

TABLE 23: Daily averages of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BAHTNET ¹	431	583	744	1,110	2,015	2,705
ECS	102	112	121	136	125	125
Provincial Cheque Clearing	9.7	10.8	10.9	11.2	11.4	13.0
B/C ²	1.2	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6
SMART	3.3	3.3	3.2	3.3	3.6	4.5

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 24: Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions (transactions)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BAHTNET ¹	10,165	13,421	11,488	11,969	12,898	15,880
ECS	597,938	590,830	514,286	495,463	473,362	547,686
Provincial Cheque Clearing	144,682	141,274	129,731	115,119	111,561	131,468
B/C ²	128,748	124,162	120,434	125,038	122,138	122,979
SMART	234,684	300,353	322,497	361,746	314,828	350,156

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 25: Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions (billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
BAHTNET ¹	723.1	1,378.4	1,236.6	1,820.6	2,829.3	4,193.3
ECS	209.3	217.2	247.4	296.3	252.4	292.8
Provincial Cheque Clearing	16.4	18.3	20.3	20.9	19.1	22.6
B/C ²	4.6	4.7	4.9	5.7	5.3	5.9
SMART	16.6	25.5	14.6	15.0	16.8	15.7

Source: Bank of Thailand

¹ Data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities, Multilateral Funds Transfer and Bilateral R/P.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 26: Use of credit cards and debit cards via EFTPOS¹
(Monthly average per card, baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Credit card	3,248	3,263	3,331	3,395	3,462	3,764
Debit card	nav.	73	73	75	65	74

Source: Bank of Thailand

¹ Domestic and overseas spending of Thai credit cards and Thai debit cards via EFTPOS.**TABLE 27: Cash withdrawal via ATM (Monthly average per card, baht)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ATM card	nav.	6,063	7,018	6,696	6,459	6,767
Debit card	nav.	7,328	7,051	8,752	8,618	9,165

Source: Bank of Thailand

TABLE 28: Use of mobile banking¹

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
No. of agreements	127,240	133,419	168,434	232,758	257,677	519,450
Volume of transactions	206,812	238,501	228,578	4,670,377	11,107,223	15,884,571
Value of transactions (million baht)	334	155	112	25,218	63,363	109,816

Source: Bank of Thailand

¹ Data include mobile banking transactions using credit cards, debit cards and account numbers.**TABLE 29: Use of internet banking**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
No. of agreements	1,852,007	2,139,325	3,135,502	4,009,907	3,165,663	4,822,947
Volume of transactions ¹	11,099,729	15,488,741	21,220,469	31,375,931	49,368,820	60,793,740
Value of transactions (billion baht)	2,722.4	3,584.0	4,896.5	5,073.0	5,692.6	7,891.7

Source: Bank of Thailand

¹ Enquiry transactions were excluded

6 ตารางสถิติ

90

**TABLE 30: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer: ORFT).
Volume of transactions (in thousands)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total ORFT	27,996	43,279	61,234	87,225	84,265	98,668
ATM	27,996	41,079	55,966	79,047	76,214	89,506
Counter ¹	nav.	2,200	5,267	8,177	8,051	9,162
Internet banking ²	nav.	nav.	nav.	nav.	6,656	10,941

Sources: National ITMX Co., Ltd. and Processing Center Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006.

² Data collected since 2009.

**TABLE 31: Use of ORFT interbank retail funds transfer (Online Retail Funds Transfer: ORFT).
Value of Transactions (billion baht)**

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total ORFT	187	293	427	606	583	720
ATM	187	270	349	478	453	548
Counter ¹	nav.	23	78	128	130	172
Internet banking ²	nav.	nav.	nav.	nav.	64	111

Sources: National ITMX Co., Ltd. and Processing Center Co., Ltd.

¹ Data collected since 2006.

² Data collected since 2009.

TABLE 32: Bill payment at bank counters. Volume of transactions (in thousands)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total bill payment ¹	nav.	66,889	72,471	77,896	84,772	82,737
Cash	nav.	58,806	69,135	74,011	79,117	77,839
Cheque	nav.	1,457	1,889	2,417	3,751	2,667
Others	nav.	6,626	1,446	1,468	1,905	2,231

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

TABLE 33: Bill payment at bank counters. Value of transactions (billion baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total bill payment ¹	nav.	3,909	5,182	6,758	5,201	6,250
Cash	nav.	898	1,362	2,586	1,650	1,854
Cheque	nav.	1,904	2,241	3,249	2,460	3,064
Others	nav.	1,107	1,578	923	1,092	1,333

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks since 2006.

TABLE 34: Use of e-Money¹

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
No. of cards/accounts	nav.	3,190,135	3,689,484	5,477,324	7,667,215	11,483,751
Volume of transactions	nav.	23,644,155	75,642,216	77,953,841	103,007,328	221,458,769
Value of transactions (million baht)	nav.	5,532.4	8,660.9	8,383.1	10,549.0	17,742.9

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected since 2006 and excluded top-up cards.

6 ตารางสถิติ

92

TABLE 35: Fraud through specific payment channels and payment instruments¹
(million baht)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total fraud	nav.	345	620	519	793	186
Payment channels ²	nav.	90	389	315	561	44
Payment instruments ³	nav.	254	231	204	232	142

Source: Bank of Thailand

¹ Data collected from banks, some special financial institutions and some credit card companies since 2006.

² Banks report only final result. Fraud through specific payment channels include phone banking, mobile banking, internet banking, pass book and other channels.

³ Banks report only final result. Fraud via specific payment instruments include cheque, credit card, ATM card, Debit card, prepaid card and other cards.

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
“-”	ไม่มีข้อมูล
“nav.”	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
“neg.”	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
“0”	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1 - ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
- อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7 - ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลเช็คประกอบด้วยเช็คภายในธนาคารเดียวกันและเช็คข้ามธนาคาร และรวมข้อมูลธนาคารพาณิชย์ทุกสถาบันและสถาบันการเงินเฉพาะกิจ 3 สถาบัน
- ข้อมูล Credit transfer หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
- ข้อมูล Direct debit หมายถึงข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
- ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบันการเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
- ข้อมูลปริมาณธุรกรรมบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเจ้าของ ตัวแทนออกบัตร และตัวแทนรับบัตรเฉพาะบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรต่างประเทศ
- ตารางที่ 9 - ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย

6 ตารางสถิติ

94

- ตารางที่ 10-11 - ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ที่กรุงเทพฯ
- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 12-13 - การชำระดุลตราสารทุน (Equity securities settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry system) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
- ตารางที่ 16 - ตั้งแต่ปี 2549 ข้อมูลจำนวนเครื่อง EFTPOS เป็นข้อมูลรวมของธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางสถาบัน
- ตารางที่ 17 - ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank)
- ตารางที่ 18-19 - ข้อมูลของบริการธนาณัติในประเทศ เป็นข้อมูลรวมของทั้งบริการธนาณัติในประเทศ และบริการชำระเงินทางไปรษณีย์ (Pay at Post)
- ตารางที่ 22-25 - ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึงเฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชีที่กรุงเทพฯ
- ข้อมูลระบบบาทเนตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 26 - มูลค่าเฉลี่ยรายเดือนของการใช้จ่ายบัตรเครดิตและบัตรเครดิตที่ออกบัตรในประเทศไทยผ่านเครื่อง EFTPOS ทั้งในและนอกประเทศ
- ตารางที่ 29 - ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (Enquiry transactions)
- ตารางที่ 34 - ข้อมูลเงินอิเล็กทรอนิกส์ไม่รวมบัตรเติมเงินโทรศัพท์เคลื่อนที่
- ตารางที่ 35 - ข้อมูลการสำรวจจากธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตบางบริษัท

รายงานระบบการชำระเงิน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏใน Website ของธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ <http://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้

ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบายและความเห็นต่าง ๆ ที่แสดงไว้

การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใดในรายงานนี้ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น
โปรดอ้างอิงชื่อรายงานกำกับไว้ด้วย

สนใจหนังสือ โปรดติดต่อที่

ทีมวิเคราะห์ระบบการชำระเงิน

ส่วนนโยบายและวิเคราะห์ระบบการชำระเงิน

ฝ่ายนโยบายระบบการชำระเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

บางขุนพรหม กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2356-7067, 0-2356-7068, 0-2283-6553

หรือ โทรสาร 0-2282-7717

e-mail: PSAnalysis@bot.or.th

www.bot.or.th

PAYMENT SYSTEMS REPORT 2010